

ХАУЪРД ЛЪВКРАФТ СЯНКА ОТВЪД ВРЕМЕТО

Превод от английски: Адриан Лазаровски, 2013

chitanka.info

I

След като в продължение на цели двайсет и две години — двайсет и две години на непрекъснати кошмари и ужасяващи преживявания — разумът ми намираще спасение само в отчаяната вяра в митичния произход на терзаещите го видения, вече нямам моралното право да гарантирам за истинността на това, което открих в нощта на седемнайсети срещу осемнайсети юли 1935 година в Западна Австралия. Разбира се, все още лелея плахата надежда въпросното откритие да е било изцяло — или поне донякъде — плод на халюцинация, макар че страховитата реалност на всичко онова, което ме сполетя, неумолимо подкопава устоите на всяко мое усилие да потърся упование в подобно обяснение.

Ако описаните от мен събития действително са се случили, то в такъв случай човечеството трябва да се примири със съществуването на Космоса и да осъзнае истинското си място в клокочещия водовъртеж на времето, с всички произтичащи от това последствия. Без съмнение ефектът върху цивилизацията ни би имал пагубен, парализиращ характер, ала дори това ще бледнее пред атмосферата на постоянна, неведома заплаха, в която ще заживеем — заплаха, която даже и да не стовари проклятието си върху целия човешки род, би могла да окаже чудовищно, непредсказуемо въздействие върху най-дръзките и любознателни негови представители. Именно поради тази причина бих искал да предупредя всички изследователи и учени и да пресека в зародиш евентуалните им намерения да разбулят тайните на древните развалини, на които се натъкна възглавяваната от мен експедиция.

Като се има предвид, че по времето на описваните от мен събития се намирах в добро психическо и умствено здраве, смея да твърдя, че връхлетелите ме изпитания нямаха аналог в човешката история и едва ли други хора на Земята са се сблъскали някога с нещо подобно. Всичко, което се бях опитвал да развенчая като легенда и измислица, получи — колкото и да не ми се искаше — точно

обратното: чудовищно потвърждение. И колкото и да е странно, дори съм благодарен на съдбата, задето понастоящем не съществуват никакви доказателства за моето откритие, понеже обзелата ме тогава паника стана причина да изгубя онази съдбовна находка, която — ако беше извадена на земната повърхност — без съмнение би послужила като окончателно и неопровержимо доказателство за правотата ми.

Бях съвсем сам, когато направих разтърсващото си откритие, и до този момент не съм разказвал на никого за него. Естествено, нямах право да забраня на другите изследователи да продължат започнатите от мен разкопки, ала по волята на провидението — и благодарение на свирепата буря и движещите се пясъци — усилията им така и не се увенчаха с успех. Сега обаче се чувствам длъжен да направя пределно ясно и конкретно изявление; не толкова заради желанието си да съхраним собственото си душевно равновесие, колкото в името на безопасността — да предупредя и да предпазя всички онези, които не само ще приемат на доверие думите ми, но и ще се отнесат достатъчно сериозно към съдържанието на тези страници.

Пиша своя разказ — чието начало навярно ще се стори познато на хората, следящи публикациите в пресата (и най-вече статиите в научните периодични издания) — в каютата на кораба, с който пътувам към родните брегове. Когато го завърша, ще връча ръкописа на своя син Уингейт Пийзли, професор в университета „Мискатоник“ — единственият член на семейството ми, който не ме изостави и съхрани любовта си към мен след странния пристъп на амнезия, връхлетял ме преди години. Той е и човекът, който е най-добре запознат с описваните от мен събития. Във всеки случай очаквам синът ми да прояви най-малко скептицизъм по отношение на изложените от мен факти, довели до случилото се в онази съдбовна нощ.

Реших да не му споделям нищо, преди да се кача на парахода, защото смятам, че би било най-добре да се запознае с истината именно от записките ми. Последователното и подробно изложение на хартия ще създаде по-пълна и убедителна картина на случилото се, отколкото би могъл да го направи устният ми разказ, който най-вероятно би прозвучал объркано, несвързано и прекалено емоционално. А и така Уингейт винаги би могъл да препрочете и обмисли наново пасажите, направили му най-голямо впечатление.

Оттук нататък съдбата на ръкописа ми е изцяло в неговите ръце — той е свободен да се разпореди с него, както намери за добре, включително и да го публикува там, където прецени, допълвайки и обогатявайки текста ми със собствените си коментари. Що се отнася до онези потенциални читатели на записките ми, които не са запознати с обстоятелствата, предшестващи откритието ми, специално за тях прилагам достатъчно пространна въвеждаща част.

Наричам се Натаниъл Уингейт Пийзли; името ми навярно ще прозвучи познато на хората, които все още си спомнят сензационните публикации в пресата, вдигнали голям шум преди двайсетина години, както и по-скорошните статии в специализираните издания по психология. По това време едва ли не всички вестници бяха изпъстрени с материали за необичайната форма на амнезия, в която бях изпаднал между 1908 и 1913 година; за избуяването на всевъзможните слухове доста спомагаха и преданията и легендите, свързани с магия, вещерство и най-различни зловещи прояви на безумие, открай време битували в околностите на старинното градче в щата Масачузетс, което беше — и си остава — основното ми местожителство. Веднага бързам да изтъкна, че нито в моята наследственост, нито в ранните години от живота ми може да се открие някакво наличие на отклонения по отношение на умственото ми развитие или каквито и да било психически проблеми. Това обстоятелство е от изключително значение, понеже — както ще стане ясно и по-нататък — в основата на необикновените явления, които хвърлиха зловецата си сянка върху мен, се корени причина от външен характер.

Навярно оцелелият през мрачните столетия тайнствен дух на забуления в древни тайни Аркхам с неговите стари къщи, обитавани от призраци, се е оказал прекалено уязвим за проникването на подобни сенки... макар че, ако трябва да бъда пределно откровен, това обяснение не ми се струва твърде вероятно, особено на фона на събитията, с чието проучване се заех впоследствие. Използвам случая отново да наблегна, че и предците ми, и моите младежки години не са се отличавали с нищо по-различно от обичайното за повечето жители на градчето, в което съм израснал. Чудовищната промяна, която се прокрадна по неведом начин в живота ми, ме сполетя някъде отвън;

уви, все още ми е трудно да я обрисувам с думи и да определя как точно започна всичко.

Родителите ми се казват Джонатан и Хана Уингейт Пийзли — и двамата са кореняци и произлизат от старинни хавърхилски родове. Аз самият също съм роден и отраснал в Хавърхил — детството ми премина в старинната къща на Бордмън Стрийт, недалеч от Голдън Хил — и не бях стъпвал в Аркхам до 1895 година, когато започнах работа като асистент в катедрата по политическа икономия^[1] в университета „Мискатоник“.

От този момент нататък, в продължение на тринайсет години животът ми си течеше съвсем безметежно и даже може да се каже щастливо. През 1896 се ожених за Алис Кийзър, също родом от Хавърхил; трите ни деца — Робърт, Уингейт и Хана — се появиха на бял свят съответно през 1898, 1900 и 1903 година. През 1898 станах доцент, а четири години по-късно се сдобих и с професорска титла. През цялото това време не съм проявявал и най-незначителен интерес нито към окултизма, нито към проблемите на психопатологията.

Ала ето че един ден — никога няма да забравя датата: беше четвъртък, четиринайсети май 1908 година — изпаднах в състояние на изключително необичайна амнезия. Всичко се случи внезапно, като гръм от ясно небе, макар и по-късно да си дадох сметка, че неясните видения, споходили ме няколко часа преди същинския пристъп — чиято съвършено хаотична и необяснима природа доста ме беше изплашила — най-вероятно са били нещо като предварителни симптоми и своеобразен предвестник на заболяването. Имах чувството, че главата ми ще се разцепи от изгарящата болка, и бях пронизан от странно усещане (за първи път се сблъсках с подобно) — сякаш някой се опитваше да проникне в съзнанието ми и да завладее най-съкровените ми мисли.

Самият припадък започна точно в десет и двацет сутринта, когато изнасях лекция по политическа икономия — темата беше „История и съвременни тенденции в развитието на икономическите теории“ — пред първокурсниците и неколцина второкурсници. Изведнъж пред очите ми се появиха някакви ярки, необясними образи, и ми се стори, че се намирам не в добре познатата университетска аудитория, а в някакво коренно различно, дори бих казал, гротескно помещение. Против волята ми мислите и речта ми изгубиха всяка

връзка с учебния час, ето защо студентите ми веднага разбраха, че се случва нещо недобро. В следващия момент ми причерня пред очите и аз изпаднах в несвяст, рухвайки върху катедрата. Така и не могли да ме пробудят от ступора, в който бях изпаднал. Върнах се в нормалното си състояние едва след пет години, четири месеца и тринайсет дни.

По-късно ми разказаха какво се е случило с мен. Не съм показвал признаци на живот в продължение на шестнайсет часа и половина, въпреки всички усилия на лекарите и обстоятелството, че незабавно са ме откарали в дома ми на Крейн Стрийт 27. В три часа сутринта на петнайсети май най-накрая съм отворил очи и отново съм бил в състояние да говоря, ала съвсем скоро лекарите и членовете на семейството ми изпаднали в сериозно безпокойство заради лексиката и начина ми на изразяване. Било съвършено ясно, че не помня нито миналото си, нито кой съм всъщност, макар в началото да съм се опитвал всячески да скрия от околните дупките в паметта си. Погледът ми обаче издавал, че изобщо не разпознавам близките си, а движенията на лицевите ми мускули силно се различавали от обичайната ми мимика.

Речта ми била скована и затруднена, все едно говори чужденец. Изпитвал съм явни затруднения с контрола на речевите си органи и в дикцията ми се появили странни, даже може да се каже изкуствени интонации, сякаш съвсем наскоро съм овладял английския и никога не съм общувал с истински американци. Произношението ми било по варварски грубо и непохватно, а речниковият ми запас включвал както отдавна забравени архаизми, така и множество нелепи и неразбираеми словосъчетания.

Сред тези изрази имаше и един, който впоследствие — цели двайсет години по-късно — изплува в паметта на най-младия от лекарите ми при обстоятелства, които му направили голямо впечатление. По това време въпросната фраза вече бе добила голяма популярност в Англия и Съединените щати. Въпреки необичайния му — и абсолютно новаторски — характер, той дословно възпроизвеждал онези загадъчни думи, произнесени от мен пред въпросния доктор през пролетта на 1908 година.

Болестта ми не се отразила върху физическото ми състояние, въпреки че ми трябвало доста време, докато се науча отново да владее всички части на тялото си и да изпълнявам дори най-простите и

тривиални действия. Поради тази и още редица други причини, свързани със загубата на памет, още дълго време съм бил подложен на строго медицинско наблюдение.

Когато най-накрая съм осъзнал, че всичките ми усилия да скрия от околните празнотите в съзнанието си са се оказали напразни, открито съм признал този факт и съм започнал с неистова жажда наново да събирам всевъзможна информация. Скоро у лекарите възникнало впечатлението, че след като съм се примирил с амнезията, приемайки я като нещо напълно нормално и естествено, изведнъж съм престанал да се интересувам от миналото си и от собствената си личност. Наместо това съм съсредоточил основните си усилия към изучаването на конкретни въпроси от историята, естествените науки, изкуствата, езикознанието и фолклора. И, колкото и озадачаващо да звучи, някои от тези сведения били наистина фундаментални, докато други били от елементарно естество и били известни едва ли не на всяко хлапе. Но не и на мен.

От друга страна, и медицинските лица, и близките ми забелязали, че притежавам обширни познания в сфери, напълно неизвестни на съвременната наука — познания, които не само че не съм се стремял да демонстрирам, но и по възможност съм се опитвал да прикрия. Така веднъж съм проявил непредпазливостта да се позова в един разговор на исторически факти, отнасящи се към архаични времена далеч отвъд пределите на традиционната история, и веднага щом съм зърнал смаяните лица на събеседниците си, съм побързал да представя казаното като шега. Освен това съм имал и странната привичка да говоря за бъдещи събития по такъв начин, все едно са се случили, с което на два-три пъти сериозно съм стреснал околните.

Постепенно подобните необичайни прояви започнали да се случват все по-рядко, а впоследствие и съвсем изчезнали, макар че някои наблюдатели били склонни да ги припишат не толкова на загубата на тези „свръхестествени“ знания, колкото на взетите от мен предохранителни мерки. Същевременно съм започнал да попивам с голям интерес особеностите на езика, обичаите и бъдещия развой на заобикалящата ме цивилизация, поради което съм изглеждал като любознателен пътешественик, пристигнал тук от далечни, екзотични краища.

След като ми дали съответното разрешение, съм започнал да прекарвам по цели дни в библиотеката на университета, а не след дълго съм предприел своеобразен лекционен тур из избрани американски и европейски университети, по време на който съм изнасял беседи, предизвикали истинска сензация в научните кръгове на много страни.

По този начин уникалното ми заболяване ми донесло голяма известност сред най-големите светила в психологията — известност, от която съм се възползвал за разширяването на контактите си в научните среди. Неведнъж съм влизал и в ролята на „експонат“ по време на специализирани научни конференции като живо потвърждение на феномена на така наречената вторична индивидуалност, или повторно формирана личност. При това често съм поставял лекторите в задънена улица с ексцентричните си изявления, а някои мои изказвания буквално ги карали да подозират, че съм манипулативен и ловък симулант.

Извънредно рядко се случвало да срещна истинско дружелюбно отношение от страна на другите хора. Имало нещо в изражението ми, речта и поведението ми, което отблъсквало другите и пораждало у тях чувство на антипатия, като че ли съзирали в мен същество, безкрайно отдалечено от всичко онова, което намирали за здраво и естествено. Ето защо не след дълго идеята за тъмната, плашеща бездна, зейнала в самата същност на съзнанието ми — тази неведома мрачна бездна, отговорна за непреодолимата ми отчужденост от техния свят — съвсем закономерно се превърнала в устойчиво, широко разпространено и почти единодушно мнение.

Дори собственото ми семейство не било изключение от това правило. Още от мига, в който съм се свестил от необяснимия си припадък, съпругата ми започнала да ме възприема с явен страх, неприязън и даже отвращение, изтъквайки, че вижда в мен някакво чуждо и абсолютно неизвестно същество, вселило се в тялото на съпруга ѝ. През 1910 година тя най-накрая получила официален развод, ала дори и по-късно, след като се върнах в нормалното си състояние през 1913, категорично отказа да се среща с мен. По същия начин се отнасяли към мен и най-големият ми син и дъщеря ми, която по това време била съвсем малко момиченце; оттогава не съм се виждал с никого от тях.

Единствено вторият ми син Уингейт намерил в себе си сили да преодолее омерзението и антипатията, провокирани от внезапното ми преображение. Впоследствие той ми сподели, че съм се превърнал в съвсем друг, коренно различен човек, обаче въпреки крехката си възраст — все пак тогава бил само на осем — нито за миг през тези мъчителни години не изгубил надеждата, че някой ден истинското ми „аз“ ще се върне в телесната си обвивка. И когато това действително се случи, веднага ме намери, заяви, че иска да живее при мен, и съвсем законно премина под мое попечителство. През последвалите години той неизменно ми оказваше неоценима помощ в изследователската ми работа и сега, на трийсет и петгодишна възраст, е професор в университета „Мискатоник“.

Честно казано, докато съм бил в плен на странната амнезия, изобщо не съм се изненаждал и почти не съм обръщал внимание на страха и отвращението, които съм предизвиквал у другите хора с присъствието си; може би защото съзнанието, гласът и изражението на онова същество, пробудило се на петнайсети май 1908 година, не са имали нищо общо с Натаниъл Уингейт Пийзли.

Не възнамерявам да описвам подробно живота си от 1908 до 1913 година — онези читатели, които проявяват по-задълбочен интерес към темата, могат да прегледат старите вестници и научните списания, както впоследствие постъпих и аз. Ще кажа само, че след като ме признали за вменяем и ми оставили правото да се разпореждам с финансите си, аз съм изразходвал по-голямата част от тях за пътешествия по света и посещения на различни научни центрове. Длъжен съм да отбележа, че тези пътешествия не били никакви туристически екскурзии, нито пък можели да бъдат взети за нещо обичайно, понеже ме отвеждали за дълги периоди от време в най-отдалечените и пустеещи кътчета на планетата.

Оказва се, че през 1909 година например съм прекарал цял месец в Хималаите, а през 1911 съм привлякъл вниманието на пресата с организирания от мен преход с камили из неизследваните дълбини на пустините на Арабския полуостров. Какво обаче се е случвало по време на тези експедиции, завинаги ще си остане загадка — в това число и за мен.

През лятото на 1912 година съм наел кораб, с който съм потеглил на плаване из Северния ледовит океан — в арктическите ширини на

север от архипелага Шпицберген, обаче по всичко личи, че при завръщането си съм бил доста разочарован от експедицията. В края на същата година съм прекарал няколко седмици в неизследваните до този момент обширни варовикови пещери в Западна Вирджиния. Тъй като тази система от подземни лабиринти е изключително сложна и заплетена, абсолютно невъзможно е да се определи маршрута ми из тайнствените глъбини; мистерията се засилва допълнително от факта, че съм реализирал спелеоложкото^[2] си проучване съвсем сам.

Пребиваването ми в чуждестранните университети неизменно се съпровождало от поразително бързи темпове, с които съм усвоявал всяка нова информация; съдейки по всичко, интелектуалните възможности на „второто ми аз“ неимоверно превъзхождали онези, дадени ми изначално от природата. Скоростта ми на четене и работоспособността ми били просто феноменални. Бил съм в състояние да запомня — при това до най-малката подробност — съдържанието на всяка книга само като разлистя набързо страниците ѝ, а умението ми светкавично да пресмятам и боравя със сложни числа било изумително.

От време на време в пресата се появявали публикации с почти скандален характер, според които съм можел по своя воля да променям и дирижирам мислите и действията на другите хора, макар че според други източници съм се стараел да не злоупотребявам с този опасен дар. Други съобщения от подобен сорт намеквали за близките ми отношения с представители на различни окултни общества, а също и учени, които не без основания били подозирани във връзки с мистични секти, водещи произхода си от най-древни времена. Всички тези слухове, нито един от които така и не получил реално потвърждение, до голяма степен били провокирани от интереса ми към някои редки и старинни книги, съхранявани в обществените библиотеки; поради тази причина просто нямало как проучванията ми на древните текстове да си останат в тайна.

Има сведения — подкрепени от собственоръчно оставените от мен бележки в полетата на страниците, — че изключително внимателно и задълбочено съм изучавал такива произведения като „Cultes des Goules“ на граф Д'Ерлет, „De Vermis Mysteriis“ на Лудвиг Прин, „Неназовими култове“ на Фон Юнц, оцелели фрагменти от загадъчната „Книга на Ейбон“, както и забранения „Некрономикон“ на

безумния арабин Абдул Алхазред. В допълнение към това за никого не е било тайна, че по време на странната ми амнезия се е наблюдавало безпрецедентно активизиране на всевъзможни сатанински, магически и други окултни организации.

През лятото на 1913 година съм започнал да проявявам признаци на апатия и неведнъж съм намеквам за евентуални промени в състоянието ми, които можели да настъпят скоро. Споделял съм, че в мен започват да се пробуждат спомени за предишния ми живот. Естествено, повечето ми познати взимали тези изказвания за поредната уловка от моя страна, понеже всичките ми откровения се отнасяли само към онези факти, които съм бил в състояние да узная от личните си документи и частната си кореспонденция от изминалите години.

Някъде в средата на август съм се върнал в Аркхам, заживявайки в отдавна пустеещата си къща на Крейн Стрийт. Скоро след пристигането си съм монтирал там някаква доста необичайна апаратура, сглобена от различни механизми, които бил произведени от водещи фирми за научно оборудване в САЩ и Европа. И, както по всичко личи, внимателно съм следял уредът да не попада пред очите не само на съответните специалисти, но даже и пред достатъчно образовани хора, които биха могли да се замислят и спекулират за действителното му предназначение.

Впоследствие поговорих с единствените, които били виждали въпросното устройство — работникът, помогнал ми тогава при сглобяването му, един слуга и новата ми икономка. И тримата сякаш в един глас ми обясняваха, че това било някаква невъобразима машинария, която не можела да бъде сравнена с нищо познато и се състояла от всевъзможни лостове, ръчки, колелца и огледала. Била висока около шейсетина сантиметра, а на ширина — трийсетина. Изпъкналото централно огледало на прибора имало идеална кръгла форма. Всички тези сведения впоследствие бяха потвърдени пред мен от производителите на всеки отделен детайл, упоменат в описанието на апарата.

Вечерта на двацет и шести септември 1913 година — било петък — съм отпратил икономката и прислугата с инструкциите да се върнат чак по обед на следващия ден. Съседите обаче забелязали, че до късно през нощта прозорците на дома ми светели, а аз съм бил посетен от някакъв слаб тъмнокос мъж, чийто автомобил спрял на улицата пред

къщата ми. Имало нещо в този човек, което ги навело на мисълта, че навярно е чужденец.

Лампите угаснали някъде в един след полунощ. В два и петнайсет полицейският патрул забелязал, че колата все още е на улицата; при повторната му обиколка из квартала обаче — около четири часа сутринта — автомобилът вече не бил паркиран пред дома ми.

В шест сутринта зазвънял домашният телефон на доктор Уилсън. Щом лекарят вдигнал слушалката, нечий неуверен, запъващ се глас с чуждестранен акцент го помолил да отиде в къщата ми, за да ми помогне да се свестя от дълбок припадък. Впоследствие се установило, че обаждането е междуградско — непознатият, който набрал номера на доктора, звънял от телефонна будка в северната гара на Бостън, — обаче така и не били открити никакви следи от странния чужденец.

Когато доктор Уилсън пристигнал в дома ми, ме заварил да лежа в едно кресло наред дневната. Все още съм бил в безсъзнание. На полираната повърхност на масата, намираща се в непосредствена близост до креслото, се виждали никакви драскотини и вдлъбнатини, сякаш там се е намирал някакъв необичайно тежък и масивен предмет. Що се отнася до загадъчния апарат, сякаш бил изчезнал вдън земя и никой не чул нещо повече за него. По всяка вероятност мистериозният ми среднощен посетител го бил взел със себе си.

В камината на библиотеката ми била открита цяла купчина още топла пепел, останала след — както изглежда — изгарянето на многобройните ми записки, водени от мен след настъпването на амнезията. В началото дишането ми изострило безпокойството на лекаря, обаче след една подкожна инжекция постепенно се нормализирало.

На двайсет и седми септември, в единайсет часа и петнайсет минути сутринта тялото ми рязко потръпнало и на застиналото ми като маска лице започнали да се проявяват първите признаци на пробуждане от необикновеното ми състояние. Доктор Уилсън забелязал, че обликът ми напомнял повече за първоначалната ми личност, а не за онова пораждащо антипатия изражение, характерно за моето второ аз. В единайсет и половина съм произнесъл няколко непонятни звукосъчетания, които нямали нищо общо с човешката реч.

Създавало се впечатлението, че сякаш вода борба с някаква неведома сила, намираща се вътре в мен. Най-накрая, малко след пладне — когато прислугата и икономката се върнали, — аз отново съм проговорил на английски, казвайки следното:

— ... Сред ортодоксалните икономисти от този период можем да отделим Джевънс като типичен представител на господстващата тенденция към научна корелация, изразяваща се в съотнасянето едно към друго на привидно отдалечени научни понятия. Опитите му да свърже икономическите цикли на процъфтяване и депресия с периодичната поява на петната по повърхността на Слънцето могат да се смятат за своеобразен връх на...

Натаниъл Уингейт Пийзли се бе завърнал — нелеп призрак от миналото, все още живеещ в онова майско утро на 1908 година, когато бе изнасял лекция по политическа икономия в университета „Мискатоник“.

---

[1] Обществена наука, която се занимава главно с взаимните връзки между политическите и икономическите институции и процеси като влиянието на различните видове политически системи върху разпределението и използването на крайно количество ресурси и т. н. — Б.пр. ↑

[2] Спелеология — наука, изучаваща пещерите — Б.пр. ↑

II

Завръщането ми към нормалния ми живот се оказа доста труден и болезнен процес. Загубата на пет активни години бе създавала повече усложнения, отколкото можех да си представя, а отгоре на всичко трябваше да се погрижа и за множество допълнителни проблеми.

Всичко, което узнах за действията си, извършени след 1908 година, крайно ме озадачи и огорчи, обаче се постарях да погледна философски на нещата. Двамата със сина ми Уингейт заживяхме заедно в къщата ми на Крейн Стрийт и аз положих всички усилия да възобнова преподавателската си дейност. За мое щастие, ръководството на университета не се възпротиви и любезно ме възстанови на работа на предишната ми позиция.

Започнах от втория семестър на 1914 и водех занятия в продължение на цяла година. Междувременно осъзнах действителните мащаби на последствията от последните пет години, най-вече по отношение на здравето ми. Умствените ми способности не бяха пострадали, физически също се чувствах сравнително добре, обаче това не можеше да се каже за психическото ми здраве. Нервите ми бяха сериозно разклатени, често ме преследваха неясни, тревожни сънища, а от време на време ми хрумваха съвсем странни и озадачаващи идеи. Всички тези неща изпъкнаха особено ярко, когато започна Световната война — изведнъж си дадох сметка, че разглеждам случващите се събития от някаква доста необичайна, да не кажа абсолютно неприемлива за едно нормално човешко същество гледна точка.

Представата ми за времето — и по-точно способността ми да правя разлика между последователното и едновременното случване на две събития — също се оказа нарушена. Започнаха да ме осеняват разни абсурдни идеи за възможността да живееш в един период от време, а да си в състояние да преместваш съзнанието си из вечността, изучавайки както миналите, така и бъдещите епохи.

Покрай продължаващата война у мен възникна чувството, че мога да си спомня някои от по-далечните й последици, като че ли вече знаех как ще приключи и можех да се върна назад, хвърляйки ретроспективен поглед върху събитията от миналото с цел по-пълното им осмисляне. Всички тези псевдоспомени се съпровождат от силна болка и усещане за някаква изкуствена бариера, отделяща ги от останалите зони на паметта ми.

Когато в разговорите ми с останалите се опитвах деликатно да намекна за тези свои впечатления, ответната реакция беше най-различна. Някои ме гледаха подозрително, други — с оттенък на съжаление, а познатите ми от математическия факултет веднага се заинтригуваха от темата и ми разказаха за най-новите открития в полето на теорията на относителността; по това време тя се обсъждаше единствено в тесните научни кръгове и едва впоследствие придоби широка известност. Доктор Алберт Айнщайн, ми казаха те, съвсем скоро ще сведе понятието „време“ до едно от няколко обичайни измерения, свободното придвижване в чиито предели няма да изглежда чак толкова невъзможно.

Смущаващите образи и сънища продължаваха да ме преследват с неугасваща сила, ето защо през 1915 година се наложи да се разделя с преподавателската дейност. По това време някои от усещанията ми започнаха да придобиват твърде неприятна окраска, нагнетявайки у мен усещането, че амнезията ми е представлявала нещо като насилствена размяна — че второто ми аз е било някаква външна сила, дошла от далечни, непознати за нас сфери, брутално потискайки и измествайки моята истинска, първична самоличност.

Така постепенно бях тласнат към спекулативни, лишени от обективни факти и доказателства размишления на доста опасна и хлъзгава тема, а именно: къде се е намирала същинската ми личност в онези години, през които нечия чужда воля се е разпореждала с физическата ми обвивка. Необичайните, доста ексцентрични интереси и странното поведение на този незнаен обитател на тялото ми ме вълнуваха все по-силно и аз се впуснах с още по-голяма жар в събирането на допълнителни подробности от вестниците и списанията от онези години, както и на нови свидетелства от очевидци.

Между впрочем, далеч не всичките ми тревоги имаха подобен смътен характер. Кошмарите и съновиденията, които ме терзаеха, с

всяка изминала нощ ставаха все по-живи и конкретни. Понеже се досещах как биха ги възприели събеседниците ми, избягах да говоря за тези неща. Обсъждах темата единствено със сина си и неколцина лекари — реномирани психолози, — на които имах пълно доверие. По-късно обаче стигнах до идеята, че няма да е зле да проведе свое собствено проучване на всички известни случаи на подобни заболявания, за да си изясня доколко типични — или нетипични — са симптомите от този род сред хората, станали жертва на амнезия.

Ала резултатите от това изследване, подкрепено от авторитета на опитни историци, антрополози, психиатри и психолози и базирано на данните за всички документирани случаи на раздвоение на личността — като се започне с легендите за обладани от демони хора и се стигне до съвременни, научно аргументирани факти — не само че не ме успокоиха, но и още повече засилиха страховете и опасенията ми.

Както се изясни, сънищата ми нямаха аналог сред огромния масив от описани във всевъзможни периоди от време случаи на амнезия. Всяко правило обаче си има изключения; няколко писмени свидетелства сериозно ме озадачиха с поразителните си сходства с моя собствен опит. Една част принадлежаха към древния фолклор, други бяха открити в анализите на историята на медицината и даже имаше два или три анекдота, кой знае как попаднали сред историческите хроники.

От всичко това следваше, че колкото и рядко срещана да беше моята форма на амнезия, данните за подобни състояния можеха да се открият в най-различни исторически епохи. В някои столетия се наблюдаваха по един, два или даже три аналогични примера, докато в други нямаше и едно сведение за човек с проблем като моя... Или поне не фигурираше в писмените паметници.

Същността на всеки от тези случаи беше една и съща — човек с проницателен, високоразвит интелект от един момент насетне рязко се променя и започва да води коренно различен от предишния си начин на живот в продължение на по-дълъг или по-кратък отрязък от време. В началото тази промяна се изразявала в загуба на паметта и частична — или пълна — деградация на речевите и двигателните навици, след което пострадалият обикновено развивал ненаситна жажда за знания от най-различни области на науката, историята, изкуствата и антропологията. Тази бурна активност се съчетавала с почти

нечовешка способност за усвояване на огромни обеми от информация. По-нататък настъпвало също тъй внезапно завръщане на първичната самоличност и човекът до края на дните си бил измъчван от мъгляви, плашещи сънища, съдържащи фрагменти от необичайните и страшни спомени, насилствено заличени от съзнанието му.

Близкото сходство на описаните кошмарни видения с моите собствени — чак до някои незначителни подробности — не оставяше никакви съмнения в еднородния им характер. В един или два случая имах смътното чувство, че се срещам с нещо познато, сякаш и преди съм общувал с тези хора по някакви неведоми космически канали, чиято природа не се поддава на логично обяснение. Три пъти в прегледаните документи се говореше за някакъв неизвестен апарат, доста подобен на изчезналия от дома ми в навечерието на пробуждането ми от амнезията.

В хода на изследванията си се натъкнах и на още нещо, което ме заинтригува — в историята бяха зафиксирани и случаи, когато редица хора биваха измъчвани от такива специфични видения, без никога да са изпадали в състояние на амнезия. Това бяха предимно личности с неоткрояващи се, най-обикновени и дори посредствени умствени способности — някои от тях даже се намираха на толкова примитивно ниво, че изглеждаше невъзможно да си ги представим в ролята на телесен проводник за чужд разум, стремящ се към познание. За частица от секундата тези хора усещали възпламеняващото въздействие на външните сили, след което вълната се отдръпвала, оставяйки подире си само блед спомен за мигновено разкрилите се пред жертвата ужаси от вселенските бездни.

От последния половин век бяха документирани поне три такива примера — последният беше отпреди петнайсет години. Не можех да се отърся от усещането, че някаква загадъчна сила се протяга от бездънния кладенец на епохите, търсейки и домогвайки се до някаква ценна информация... Заблуждавах ли се, или действително ставаше дума за чудовищен експеримент, чийто първоизточник и смисъл се простираха далеч отвъд способностите на човешкия разум да го разгадае и прозре?

Такива бяха само част от въпросите, измъчващи ме в часовете, когато фантазията ми се разпалваше под влиянието на направените от мен открития и последвалите предположения и догадки. Въпреки

всичко би било нелепо да отхвърля наличието на връзка между легендите от незапомнената древност и сравнително неотдавнашните проявления на странната амнезия, чиито жертви — както и лекарите, грижещи се за тях — навсякъде описваха едни и същи индивидуални симптоми, до най-малката подробност съвпадащи с моите.

И до днес не намирам в себе си смелост да се впускам в разсъждения за същността и съдържанието на кошмарите ми, които ставаха все по-натрапчиви с времето. В тях все по-често започваха да проблясват зловещите признаци на безумието и имаше моменти, когато смятах, че губя трезвата си преценка и полудявам. Може би си имах работа с особен вид заблуда, присъща за всички, преживели временна загуба на паметта? Навярно не бе изключено първопричината за това да са опитите на подсъзнанието ни да запълни внезапно зейналата празнота с някакви родени вътре в нас лъжливи спомени...

Точно към тази гледна точка се придържаха повечето психиатри, помогнали ми в търсенето на идентичните клинични случаи и споделили изумлението ми при несъмнената им прилика със собственото ми състояние, макар че лично аз предпочитах алтернативната фолклорна теория. Медицинските експерти не смятаха това състояние за безумие в чист вид и го класифицираха по-скоро като форма на нервно разстройство. Те одобряваха склонността ми да изучавам и анализирам въпросното явление, вместо да се опитвам да го прикрия или забравя, и оценяваха действията ми като съвсем нормални и правилни от гледна точка на принципите на психологията. С особен интерес се вслушвах в думите на тези лекари и учени, които ме бяха изследвали още когато физическата ми обвивка принадлежеше на друга личност.

Първите симптоми нямаха характер на визуални образи — както вече споменах, те по-скоро се свеждаха до неясни, абстрактни усещания. Постепенно развих някаква фобия от самия себе си и по-точно — от собственото си тяло. Всячески избягвах да го гледам, сякаш очаквах да видя нещо съвършено чуждо и неизмеримо отвратително. Когато все пак се осмелявах да сведа поглед надолу и виждах познатите очертания на човешка фигура в сив или син костюм, всеки път изпитвах огромно облекчение, макар че за да извърша тази постъпка, ми се налагаше да преминавам през нелека вътрешна борба.

Стараех се възможно най-рядко да се поглеждам в огледалото и гледах да се бръсна само в бръснарниците.

Измина немалко време, докато уловя връзката между тези явления и мимолетните зрителни халюцинации, които започнаха да ме сполетяват. За първи път си дадох сметка за това, когато почувствах как някаква външна сила се опитва изкуствено да изолира отделни участъци от паметта ми.

Тези мигновени като светкавици халюцинации без съмнение имаха дълбок, специфичен и обезпокоителен смисъл и изглеждаха тясно свързани с изключително важни за мен неща, ала нечие чуждо вмешателство не ми оставяше никаква надежда да проникна в този смисъл и да разгадая природата им. Случваше се нещо непонятно, нещо загадъчно, и с течение на времето аз отчаяно — и за съжаление, неуспешно — се опитвах да подредя фрагментарните видения в някаква що-годе ясна хронологична последователност.

В самото начало виденията бяха по-скоро странни и непривични, отколкото пораждащи ужас. Струваше ми се, че се намирам във вътрешността на грамадно помещение, чиито величествени каменни сводове едва се виждаха във висините. Монументалността и широката употреба на принципа на арката ми напомняха за постройките от времената на Римската империя. Съзрях полукръгли прозорци с колосални размери, гигантски врати и множество пиедестали и подиуми, високи колкото едноетажни сгради. Покрай стените се проточваха дълги лавици от тъмно дърво, върху които бяха наредени неимоверно големи книги с причудливи йероглифи на кориците.

Всички видими участъци от каменните стени бяха покрити с чудновати барелефи — извити линии, наподобяващи математически криви, се пресичаха и разделяха под всевъзможни ъгли, а надписите наподобяваха онези от кориците на книгите. Исполинските гранитни блокове, изграждащи стените, пък имаха — съдейки по линиите на сглобките — изпъкнала долна част, която идеално прилягаше към вдлъбнатата горна част на елементите под тях.

В помещението не се забелязваха столове или кресла, но широките пиедестали бяха отрупани с лежащи в безпорядък книги, листовے хартия и някакви предмети, вероятно служещи като писмени принадлежности — причудливи съдинки, изработени от виолетов метал, и продълговати, наподобяващи стилуси пособия със заострени

краища. Въпреки че повърхностите им бяха недостижими за моя ръст и взор, по някакъв начин можех да ги зърна отгоре. Върху някои от тях бяха поставени масивни сфери от чудновати сияещи кристали или минерали, навярно играещи ролята на осветителни тела, както и неразбираеми механизми, чиито най-забележими детайли бяха стъкловидните тръбички и металическите лостове.

Прозорците бяха остъклени и снабдени със здрави на вид решетки от дебели пръти. Не смеех да се доближа до тях и да надникна навън, обаче от мястото, където стоях, се виждаха върховете на отделни папратовидни растения. Подът бе застлан с големи осмоъгълни плочи; не се забелязваха никакви килими, мокети или драперии.

По-нататък започнах да получавам видения за това, как се придвижвам из внушителни каменни коридори и се спускам или изкачвам по наклонени галерии — никъде нямаше стълби, както и никъде нямаше проход, по-тесен от десетина метра. Отделните части на зданията, в които се намирах, се издигаха на няколкостотин метра нагоре в небето.

На различни равнища имаше множество тъмни, сводести гробници и люкове, чиито капаци нито веднъж не заварих отворени. Част от тях даже бяха запечатани с масивни металически ленти, което веднага навеждаше на мисълта що за тайнствени, неведоми заплахи са скрити отдолу.

Имах усещането, че ме държат тук като пленник, и навсякъде, където насочех погледа си, съзирах единствено угнетяващ, безизходен ужас. А нещо вътре в мен ми нашепваше, че зловецът закривените йероглифи по стените таят в себе си смъртна опасност, от която — колкото и странно да звучи — само незнанието ми може да ме спаси.

С течение на времето пред мен започна да се разкрива и гледката отвъд полукръглите прозорци, както и още по-широка перспектива от покрива на една от колосалните сгради. Самият покрив беше плосък и заемаше огромна площ, върху която се виждаха причудливи градинки, а краищата му бяха обрамчени от назъбени каменни парапети.

Видях безкрайни редици от монументални съоръжения — всяко обрамчено от градина, — разделени от павирани улици, широки по петдесет-шейсет метра. Зданията силно се различаваха на външен вид, обаче рядко се забелязваше някое с по-малки размери от сто и петдесет

метра на ширина и триста на височина. Имаше и такива, чиито необозрими фасади се извисяваха на хиляда и петстотин — две хиляди метра, врязвайки върховете си в мрачния сивеещ небосвод.

Доколкото можех да преценя, всички постройки бяха съградени от камък или бетон с използването на онази техника при сглобката, за която вече споменах. Покривите бяха плоски, увенчани с градини, а понякога — и с просторни тераси. От време на време ми се струваше, че забелязвам признаци на движение по пътищата, ала огромната височина, на която се намирах, не ми позволяваше да различа нещо повече.

На определено разстояние една от друга се издигаха величествени тъмни кули с цилиндрична форма, превъзхождащи по височина всички останали сгради. За разлика от тях кулите имаха идентична еднотипна конструкция и изглеждаха най-древни от всички архитектурни съоръжения. Дори само външният им облик създаваше впечатление за упадък и бавно, неумолимо разрушение. Бяха изградени от четириъгълни базалтови късове и постепенно се стесняваха в посока от земята към закръглените си върхове. Нито една от тях нямаше прозорци или други отвори, като се изключат огромните врати на приземните им нива. Разгледах и още няколко по-малки здания, които също носеха отпечатъка на времето и изглеждаха доста сходни с цилиндричните кули. Около тези необичайни конструкции от четвъртити блокове сякаш се бе концентрирала атмосфера на страх и скрита заплаха — същата, която се излъчваше и от запечатаните люкове на долните етажи на титаничните постройки.

Разпръснатите навсякъде градини също изглеждаха доста зловещо — твърде непривични бяха растенията, чиито разклонения се протягаха над широките улици. Преобладаваха непознатите гигантски разновидности на папратовидните и хвощовите растения — понякога зелени, а друг път мъртвешки бледи, подобно на някакви уродливи гъбести организми. На места се виждаха причудливи тъмнозелени храсти и високи дървета, приличащи на хвойновите. Цветята бяха съвсем дребни, бледи и невзрачни; растяха от лехи с различни геометрични форми. Само на някои отделни тераси и в градините по покривите се откриваха по-големи и ярки цветя, чиито почти заплашителни форми навеждаха на мисълта, че вероятно са плод на изкуствена селекция.

Небето почти през цялото време бе закрито от тъмни буреносни облаци и от време на време ставах свидетел на неописуеми поройни дъждове. Слънцето се показваше съвсем рядко — между впрочем, изглеждаше доста по-голямо от обичайното, — както и луната, по чиято повърхност не можех да различа никакви познати петна. В един-два случая, когато небесният свод се проясняваше, можех да наблюдавам съзвездията, обаче не бях в състояние да разпозная повечето от тях. Дори онези, които ми се струваха познати, изглеждаха някак странно изкривени и променени; според разположението им определих, че се намирам някъде в южното полукълбо, в района на тропика на Козирога.

Линията на хоризонта едва се виждаше от стелещата се в далечината мъгла. Въпреки това можех да видя грамадните палми, папрати, лепидодендрони и сигиларии^[1], издигащи се отвъд пределите на града. Тази фантастична гледка приказно се мержелееше сред надигащите се от земята изпарения. Във въздуха над сградите се долавяше някакво движение, ала на този етап все още не бях способен да зърна каквито и да било други подробности.

От есента на 1914 година започнаха да ме навестяват сънища, в които сякаш извършвах бавни полети над града и околностите му. Зърнах широки пътища, които прорязваха дремещите джунгли и се губеха в безкрая, без съмнение устремени към други подобни градове... Забелязах и чудовищни съоръжения от черен камък (който понякога преливаше в различни цветове) наред обраслите с растителност площи и разчистените от дървета участъци, както и масивни диги, обрамчващи тъмните пространства на необятни блата или мочурища...

Веднъж пред зора ми се разкри простираща се във всички посоки, необозрима пустош, осеяна с древни, както по всичко изглеждаше, руини от черни базалтови постройки, сходни с онези цилиндрични, лишени от прозорци кули, извисяващи се високо над всички останали здания. Едва по-късно за първи път зърнах тамошното море — необятно, покрито със стелеща се пара и обвито в мъгла пространство, губещо се нейде в безкрая... Водите му се ширеха отвъд внушителните каменни вълноломи на един от гигантските градове и повърхността му периодично се набраздяваше от призрачни завихряния и родени в неznайните му гълбини подводни течения.

---

[1] Лепидодендрони — изчезнали гигантски дървета (високи над четирийсет метра), съществували на Земята до края на периода карбон; сигиларии — семейство дървоподобни растения, отличаващи се с наподобяващи колони стъбла, високи около трийсет метра — Б.пр.

↑

III

Както вече изтъкнах, всички тези обезпокоителни видения не придобиха изведнъж своята застрашителна същност. На много хора им се случва да сънуват далеч по-необикновени сънища, състоящи се от несвързани фрагменти от ежедневието им, различни впечатления от разгледани картини или прочетени книги, преплетени и слети от въображението в един неподражаем фантастичен сюжет.

Известно време възприемах сънищата си като нещо обичайно, макар и никога през живота си да не съм страдал от подобни екстравагантни видения. Част от тези привидно противоестествени явления — убеждавах се аз — в действителност може да имат съвсем тривиални и обикновени първоизточници, които не бях в състояние да проследя от чисто субективни причини. Други пък навярно са се навързали на базата на прочетеното в книгите за растителния свят и живота на планетата в праисторическите времена, да кажем преди сто и петдесет милиона години — в периодите перм или триас...

След няколко месеца обаче чувството на страх неусетно взе да взима връх над всичко останало. По това време сънищата ми вече изглеждаха досущ като непосредствени лични спомени. Опитах се да намеря връзка между тях и смътните, абстрактни усещания за наличието на някаква преграда, блокираща отделните участъци на паметта ми, за нарушението на времевите ми възприятия, за присъствието на нечий чужд разум в тялото ми през периода 1908–1913 година и за необяснимото ми отвращение към собствения ми външен вид.

Когато в сънищата ми започнаха да проникват по-конкретни подробности и постоянно разяждащият ме ужас нарасна хилядократно, аз реших да предприема някакви практически мерки. Беше октомври 1915 година. Именно тогава пристъпих към интензивно изучаване на всички аналогични случаи на амнезия, усещайки, че ми е необходимо да намеря реално обяснение за всичко, което се случва с мен, и да пречистя съзнанието си от угнетяващите емоционални наслоения.

Обаче — както вече стана ясно — първите резултати от изследванията доведоха до точно обратното. Бях потресен, щом узнах до каква степен моите сънища се припокриват с виденията на другите; особено като се има предвид, че голяма част от описаните кошмари датираха от времена, когато човечеството изобщо не е разполагало с наличните днес знания в сферата на геологията и палеонтологията... По този начин предположението ми за провокираните от книгите по естествена история съновидения беше категорично опровергано.

В допълнение към всичко, голяма част от сведенията съдържаха наистина потресаващи подробности, свързани с монументалните здания, огромните градини, необятните джунгли и другите поразителни картини, явили ми се насън. Онова, за което намеквах някои от тях, граничеше с откровено безумие или невъобразимо светотатство. Най-страшното беше, че собствените ми псевдоспомени сякаш получиха допълнителен импулс, заимствайки много от прочетеното. При все това повечето лекари, както и преди, смятаха продължението на търсенията ми за най-целесъобразната и разумна стратегия в дадената ситуация.

Тогава съвсем сериозно се захванах с изучаване на психология. Синът ми Уингейт също последва примера ми — именно тези занимания поставиха началото на научната му дейност и впоследствие му донесоха професорската титла. През 1917–1918 година даже посетих специален курс лекции в университета „Мискатоник“. Интересът ми към въпросите на медицината, историята и антропологията не намаляваше с годините; предприех серия от пътувания до най-отдалечени библиотеки и в крайна сметка успях да се добера до малко известни трудове по мистика и черна магия, към които второто ми аз бе проявявало завиден интерес.

Сред тези книги имаше и такива, които навремето бяха попадали и в неговите — тоест в моите собствени — ръце. За това свидетелстваха не само собственоръчно нахвърляните от мен бележки в полетата на страниците, но и поправките, нанесени в тъканта на самия текст със странен уродлив почерк, както и редица изрази, абсолютно несвойствени за стила и начина на мислене на един нормален човек.

Любопитно ми се стори, че въпросните ремарки неизменно бяха на езика, на който бе написана всяка от езотеричните книги. Личеше

си, че авторът им владее тези езици еднакво добре, без значение дали са съвременни или отдавна отмерели. Но една от страниците на „Неназовими култове“ на Фон Юнц рязко се различаваше от всички останали. Бележките върху нея бяха написани със същото мастило, както и тези на другите страници, но за разлика от тях нямаше нищо общо с немския език. Наместо това бе изпъстрена с причудливи закривени йероглифи, нямащи никакъв аналог в човешката история. Ако изобщо можеха да бъдат сравнени с нещо, то това бяха зловещите писмени знаци от стените на гигантските помещения, из които бродех в сънищата си. Всеки път, когато тайнственият им, страховит смисъл беше на път да проблесне в съзнанието ми, нещо сякаш го възпираше и те отново се забулваха в мъгла.

Библиотекарите от различните учреждения допълнително засилваха объркването, в което блуждаех, защото ми доказаха с данни от картотеките си, че всички ремарки са дело на моята собствена ръка. Да, можех да приема, че повторно формираната ми личност е идвала тук и е проучвала тайнствените текстове, ала как се обясняваше лингвистичният проблем? Все пак нямах ни най-малка представа от поне три от чуждестранните езици, на които бяха водени записките.

След като събрах закуп всички материали, с които се бях сдобил — старинни и съвременни, медицински и антропологични, — открих далеч по-тясно преплитане между първобитните митове и описаните в по-късни исторически епохи халюцинации, отколкото можеше да се предположи в началото. Все още си оставаше пълна мистерия как правдоподобни описания на пейзажи от палеозойската или мезозойската ера можеха да проникнат в митологични сюжети, родени във времена, когато възможността за получаване на толкова достоверни научни данни е била категорично изключена. Фактите тук, от една страна, противоречаха на здравия смисъл, но, от друга, подсказваха първопричината за възникването на тъй сходни помежду си халюцинации.

Без съмнение повтарящите се случаи на амнезия постепенно бяха създали някакъв общ митологичен модел, който с течение на времето бе започнал да оказва обратно влияние върху хората, станали жертва на неведомата болест, завръщайки се при тях под формата на едни и същи псевдоспомени. Лично аз бях прочел и проучил всички тези древни сказания в периода на загубата си на памет — сетнешните

ми разследвания недвусмислено потвърждаваха този факт. Защо тогава да не допусна, че сънищата и емоционалните ми преживявания са представлявали просто отражение на знанията, получени от мен чрез посредничеството на второто ми аз?

Някои от гореспоменатите митове бяха тясно свързани с други известни легенди за света, съществувал на Земята преди появата на човека — особено с древноиндийските предания, където се говори за неизмеримите и зашеметяващи бездни на времето и които впоследствие са залегнали в съвременната теософия^[1].

Първобитните митове и измъчващите ме халюцинации си приличаха най-вече по едно — и едните, и другите недвусмислено намекваха за това, че човечеството всъщност е само една (при това най-незначителната) от множество развити цивилизации, обитавали — и доминирали — в различни епохи нашата планета. Ако се вярва на тези сказания, то съществува със странен, неописуем облик издигали високи до небесата кули и проникнали и в най-съкровения тайни на природата дълго преди първият земноводен предшественик на човека да изпълзи на сушата от топлите океански вълни преди повече от триста милиона години.

Някои от господарите на планетата бяха долетели тук от далечните звезди; други не отстъпваха по възраст на самия Космос, а трети се бяха зародили на Земята, предхождайки възникването на първите бактерии от нашия жизнен цикъл, тъй както самите бактерии предхождаха появата на човека. При това се касаеше за невъобразими мащаби — измерения от милиарди години и стотици галактики. Разбира се, и дума не можеше да става за онази концепция за време, залегнала в нашите собствени, човешки разбираня; тя беше съвършено неприложима в този контекст.

Преобладаващата част от легендите и сънищата бе свързана с една сравнително късно появила се раса, чиито представители рязко се различаваха на външен вид от всички познати на науката форми на живот, населявали Земята през сто и петдесетте милиона години преди появата на човека. Според древните предания тази раса била най-великата от всички цивилизации, защото единствена успяла да разбули и овладее тайната на времето.

Представителите ѝ били в състояние да узнаят всичко, което било известно или щяло да стане известно на Земята, защото умеели

да проектират съзнанието си — при това в рамките на милиони години — както в миналото, така и в бъдещето, извличайки по такъв начин знания от всяка епоха. Именно с намесата на тази раса в живота на разумните същества, живели преди или след нейното господство на планетата ни, се обясняват всички сведения и легенди за прорицатели, пророци и ясновидци в човешката история и митология.

В огромните библиотеки на Великата раса били събрани безброй текстове и картини, съдържащи всички натрупани от земните жители знания — като се започне с историята и описанието на всеки разумен вид, населявал някога Земята, и се завърши с подробни данни за постиженията му във всяка сфера на живота, езиковото му разнообразие и психологическите му особености.

От този необятен обем информация тези „същества отвъд времето“ избирали и заимствали онези идеи, произведения на изкуството и технически изобретения, които в най-голяма степен отговаряли на собствените им потребности. Колкото и странно да звучи обаче, извличането на знания от миналото, когато прехвърляното съзнание не можело да се вселява в материални форми, се оказвало значително по-трудно, отколкото получаването на информация от бъдещето.

Във втория случай всичко се случвало горе-долу по следния начин: с помощта на специални технически средства личността на изследователя се проектирала в бъдещето, движейки се по екстрасензорните си канали до необходимия времеви отрязък, където след няколко предварителни проби избирала най-подходящия като интелект представител на разумната раса, преобладаваща на планетата в дадения исторически период. След установяването си в мозъка му и завладяването на съответния организъм, съществото натрапник отправяло изместеното съзнание по обратния път в своето собствено тяло, затваряйки го там до приключването на процеса по натрупване на знания и повторната размяна на съзнанията.

По такъв начин проектираното в бъдещето съзнание, приемайки физическия облик на представителя на бъдещата раса, обикновено заемало мястото си като обикновен представител на съответното общество и се старало в максимално кратък срок да събере цялата възможна информация както за епохата, в която се намирало, така и за постиженията на съответната цивилизация.

Междувременно изместеното съзнание, запратено в чуждо време и чуждо тяло, било поставяно под непрекъснато наблюдение и охрана. По никакъв начин не му било позволявано да нанесе вреда на организма, в който временно се намирало, и с помощта на опитни експерти извличали от него всички сведения, представляващи някакъв интерес за Великата раса. Често разпитите се водели на родния език на жертвата, стига, естествено, съответните лингвистични познания да били осигурени от предишните експедиции. Когато неведомите същества не били способни физически да възпроизведат езика, на който се изразявал похитеният индивид, се стигало до използването на специални машини, посредством които можело да се комуникира на всички възможни езици.

На външен вид тези твари представлявали нещо като грамадни, набраздени от множество гънки конуси, високи около три метра и също толкова широки в основата си. Главата и другите органи се намирали в края на еластични израстъци, излизащи от върха на конуса. Изразявали мислите си и общували чрез причудливи цъкащи, проскърцаващи и скрипящи звуци, които издавали с помощта на огромните щипки, увенчаващи два от четирите гореспоменати израстъка. Осъществявали придвижването си посредством разширяване и свиване на долната част на конусовидното си туловище, която била покрита с някакъв особен полутечен секрет.

Когато изумлението, негодуванието и страха на пленената, запратена назад във времето личност отшумявали и тя привиквала — въпреки многобройните физиологични различия — към новия си облик, представителите на Великата раса ѝ давали както определена свобода на придвижване, така и възможност да се запознае със заобикалящия я непривичен свят.

При най-строгото спазване на съответните мерки за сигурност и в замяна на някои услуги на жертвата ѝ се разрешавало да странства из всички обитаеми зони на планетата. Пътешествията се извършвали или с гигантски въздухоплавателни апарати, или със сухопътни транспортни средства с атомни двигатели, наподобяващи огромни кораби, които се носели стремително по широките и гладки трасета. След време пленникът бил допускан и до библиотеките, където се съхранявали всички сведения за миналото и бъдещето на Земята.

Ефективността на подобни практики явно била впечатляваща, защото похитените индивиди не след дълго се примирявали и приемали участието си. Благодарение на острия си, гъвкав ум — неслучайно преди завладяването на телата им потенциалните жертви минавали през специална селекция — те бързо се ориентирали в съвършено различната и нова за тях обстановка. За тях разбулването на извечните тайни на Вселената — на неведомите глави от необозримите бездни на миналото и зашеметяващите вихрушки на бъдещето, в това число и на периодите непосредствено след тяхната родна епоха — неизменно пробуждало неопишуема жажда за мъдрост и знания... Дори невъобразимият, протягащ се от непроницаемите дълбини ужас, който често се прокрадвал в подобни открития, не бил в състояние да ги спре.

От време на време на отделни пленници се позволявало да обменят мисли с други жертви на пришълците, живели — или живеещи — векове или цели хилядолетия преди или след тяхното време. Освен това всеки от похитените бил принуден да остави подробен сведения за себе си, своята цивилизация и съответния исторически период; впоследствие всички тези документи били отпращани към необятните хранилища на централните архиви.

Сред общото количество пленени съзнания ми направи впечатление една група, ползваща се със специални привилегии. Това бяха така наречените постоянни преселници, закотвени в престарелите тела на онези представители на Великата раса, които — усещайки приближаването на смъртта — са искали да предотвратят неизбежното угасване на своя разум. За тази цел изпращали съзнанието си в бъдещето, където се вселявали в млад и здрав, макар и чужд организъм. Броят на тези зловещи изгнаници не бил толкова голям, защото дълголетието, характерно за пришълците, всъщност подкопавало любовта им към живота — особено сред най-ярките и блестящи умове, способни на проекция в бъдещето. Именно подобно „преселване“ на съзнания пораждало случаи на внезапни и окончателни изменения на личността, примери за които могат да се открият в историята на човечеството.

Що се отнася до повечето изследователски мисии, то след като разумът на интервента узнавал всичко, което го интересувало от бъдещето, пришълецът пристъпвал към създаването на проекционен

апарат, подобен на онзи, който го бил изпратил тук, и осъществявал обратна проекция. По такъв начин и той, и жертвата му отново се озовавали в собствените си тела.

Подобна реставрация била невъзможна само в един-единствен случай — когато някое от двете тела умираше преди приключването на експедицията във времето. Тогава съзнанието на изследователя — подобно на онези старци, които искали да отдалечат приближаващата смърт — или оставало да живее чужд живот в далечното бъдеще, или неволният му партньор се превръщал от временен в постоянен пленник, обречен на съществуване сред Великата раса дотогава, докато тленната му обвивка не го предаде.

Такава съдба изглеждала най-малко тежка и угнетяваща, когато самият похитен принадлежал към Великата раса — подобни случаи не били чак такава рядкост, понеже пришълците проявявали неимоверен интерес към бъдещето на собствената си цивилизация. В същото време броят на окончателно преселените представители на техния вид не бил никак голям — най-вече заради строгите забрани престарели и умиращи създания от Великата раса да се проектират в телата на техни съплеменници от бъдещето. Нарушителите на забраните били откривани и проследявани с помощта на същите проекции, след което били подлагани на сурови наказания в новия им, настоящ облик... или пък се стигало до осъществяването на насилствена обратна размяна.

Практикували се и далеч по-сложни операции по замяна на един или друг „интервент“ — или, в зависимост от конкретния случай, „похитен“ — с други съзнания, взети от различни периоди на миналото. Затова нямало нищо чудно в обстоятелството, че след откриването на метода с проекцията в обществото на пришълците неизменно присъствала неголяма, но лесно разпознаваема и строго контролирана прослойка „преселници“ от древните епохи на Великата раса.

Преди плененото съзнание да бъде върнато на мястото му в бъдещето, то било подлагано на особена процедура, до известна степен сходна с дълбока хипноза, за да се блокират онези участъци от паметта, където се съдържали сведения за Великата раса. Това се правело, за да се избегнат възможните нежелани последствия от неконтролируемото проникване на голямо количество нова информация в неподготвени за това условия. Няколко случая на

обратна проекция без предварително заличаване на паметта вече били довели до чудовищни катастрофи. А два от тези случаи — както намекваха първобитните митове — станали причина за това човечеството да узнае за съществуването на Великата раса.

От всички материални свидетелства за този отдалечен на безброй епохи от нас свят оцелели само останки от каменни руини, разпръснати из най-затъntenите и труднодостъпни места на планетата, както и на океанското дъно. Що се отнася до писмените паметници, били съхранени фрагменти от един зловещ манускрипт, чиито загадки си оставали неразгадани и до днес — така нареченият „Пнакотически ръкопис“.

Поради тези причини завърналото се в своето време похитено съзнание запазвало само нищожни, откъслечни спомени за онова, което му се случило след внезапния пристъп на амнезия. Всичко, което можело да бъде изтрито, бивало изтрито, и периодът на загуба на паметта си оставал в съзнанието му като голямо бяло петно. Единствено необикновените, тревожни сънища от време на време смущавали душевното му равновесие. Някои индивиди обаче явно съумявали да запомнят повече неща и случайното съединяване на оцелелите фрагменти на възпоминанията можело отчасти да проясни картините от миналото.

Както изглеждаше, в историята на човечеството май никога не бе имало период, през който различните тайни секти и култове да не са се опитвали да съхранят тези спомени в тайна от останалия свят, използвайки ги за своите цели. В чудовищния „Некрономикон“ на безумния арабин Абдул Алхазред се мълви за един подобен култ — неговите последователи на няколко пъти оказвали помощ на хората, чието съзнание се завръщало от заточението си в дълбините на миналото, където било запратено от Великата раса.

Постепенно, с набирането на все по-необятни масиви от информация, пришълците обърнали своя взор и към другите обитаеми светове, изследвайки тяхното минало и бъдеще. Те насочили търсенията си и към прастарите тайни на онази безкрайно далечна, отдавна мъртва планета, откъдето някога произлязъл и собственият им разум — защото разумът на представителите на Великата раса бил неизмеримо по-древен от конусовидните им физически обвивки.

В онези невъобразимо далечни времена обитателите на обречения погиващ свят се захванали спешно да издирват нова планета и нова разумна раса, чиято телесна форма да завладеят посредством масирано прехвърляне на множество съзнания през пространството и времето. За същества като тях, разбулили и овладели най-съкровените тайни на Вселената, този план не представлявал неизпълнима задача. И ето че открили това, което търсели — в лицето на тромавите конусовидни създания, населявали Земята преди около един милиард години.

Така възникнала Великата раса, а безброй съзнания на изконните стопани на нашата планета изведнъж се оказали загнездени в телата на обречени на изчезване кошмарни твари, обитаващи неведома далечна планета. И когато над Великата раса отново надвисне смъртоносна заплаха, тя за пореден път ще оцелее, имплантирайки съзнанията на най-ярките си представители в бляскавите умове на други същества, пред които се откриват най-добрите перспективи за физическо развитие.

Такава беше общата картина, възникнала в съзнанието ми на базата на тясно преплетените помежду си старинни легенди и фрагменти от собствените ми реминисценции. Когато през 1920 година се захех със сравнителния им анализ, изненадващо скоро стигнах до някои заключения, които не звучаха чак толкова обезпокоително като досегашните ми впечатления. Ако се отхвърлеха всички измислици и фантазии, със сигурност щеше да се намери място и за съвсем рационално обяснение. Нали, докато бях под влияние на амнезията, бях прочел огромно количество редки древни ръкописи, в това число и такива, които съдържаха гореспоменатите легенди? Също така неведнъж се бях срещал и с членове на най-различни тайни общества и секти. Явно всичко това в крайна сметка бе подготвило почвата за съновиденията, оформяйки същината им; а след като бях възвърнал паметта си, подсъзнанието ми бе започнало да се разтоварва от натрупаното напрежение, като ми „прожектираше“ въпросните сънища.

Що се отнася до собствените ми бележки в полетата на книгите — записките, нанесени на езици, които не владеея, да не говорим за озадачаващите йероглифи, — то не бе изключено по време на амнезията си да съм разширил лингвистичните си познания, след което

отново да съм ги изгубил (феномен, който не се среща толкова рядко сред страдащите от подобни заболявания). А йероглифите просто съм си измислил, навярно под влиянието на описанията в старинните легенди, които впоследствие са повлияли и на сънищата ми. Докато проверявах истинността на тази версия, си казах, че няма да е зле да обсъдя тези теми с някои от водачите на определени мистични култове, обаче така и не срещнах необходимото разбиране от тяхна страна.

Въпреки това поразителните съвпадения между клинични случаи, разделени от стотици години и хиляди километри, не спираха да ме безпокоят... От друга страна, не биваше да забравям, че в миналото фолклорните традиции са имали универсален характер и са се радвали на доста по-голяма популярност и разпространение, отколкото в наши дни. Нищо чудно в отминалите времена жертвите на подобни случаи на амнезия да са били по-добре осведомени за всички съответстващи на състоянието им предания, след което неволно да са започвали да се асоциират със съществата, описани в прастарите митове — с някакви приказни чудовища, прогонващи душата на човека от тялото му. И именно на тази база са започвали активно да „попиват“ — във въображаемите образи на космически пришълци — всички сведения, които според тях биха представлявали интерес за фантастичния свят на необозримото минало.

Впоследствие, когато паметта им се завръщала, при тях стартирал обратният асоциативен процес и те започвали да твърдят, че са бивши пленници, завърнали се в тялото си, което междуременно е било във властта на чуждоземен разум. Ето откъде водеха началото си сънищата и псевдореминисценциите, допълващи общия митологичен модел.

Въпреки привидната сложност и обърканост на подобна хипотеза, в крайна сметка тя успя да измести всички други обяснения от съзнанието ми — без съмнение една от причините за това се дължеше на очевидните им слабости в рационален план и шокиращата им неправдоподобност. А и повечето антрополози и психолози, с които се консултирах, също отдадоха предпочитанията си на тази теория.

Колкото повече размишлявах над онова, което се случваше с мен, толкова по-убедителни ми се струваха горепосочените аргументи, докато не си издигнах нещо като непристъпен бастион срещу обсаждащите ме кошмарни сънища — своеобразен имунитет, който да

не им позволява да смущават душевния ми мир. Да предположим, че посред нощ ми се явят странни видения — е, и какво от това? Веднага си казвам, че това е чисто и просто отражение на чутото и прочетеното по-рано. Или се сблъсквам с необяснимо отвращение към някои неща, измъчват ме зловещи предчувствия и ме терзаят тревожни псевдоспомени? Нищо особено — успокоява ме гласът на здравия разум, — това не е нищо друго, освен далечен отглас и замиращо ехо от онези митове, информация за които съм събирал по време на амнезията си. Нищо от онова, което сънувам и което изпитвам, няма — и не би могло да има — каквато и да е реална тежест и значение.

Въоръжен с подобна философска концепция, съумях да си възвърна душевното спокойствие и равновесие, независимо от обстоятелството, че причудливите съновидения започнаха да ме навестяват все по-често, при това всеки път допълвайки се с нови, още по-впечатляващи подробности. През 1922 година се почувствах готов да се завърна в университета и отново да се заема с преподавателска дейност, с което намерих практическо приложение на новопридобитите си знания — станах лектор по психология. По това време мястото ми в катедрата по политическа икономия вече бе заето от други лица, а и самата методика на обучението по въпросната дисциплина беше претърпяла сериозни промени. Точно тогава и синът ми се дипломира и се захвана с научна дейност, и двамата работехме заедно дълго и плодотворно.

---

[1] В широк смисъл теософията е мистично богопознание, съществувало още от дълбока древност, а в тесен смисъл — учението на Елена Блаватска и нейните последователи. Под това название тя разбира философската доктрина, според която всички религии представляват само отделни опити на човечеството да се докосне до „абсолюта“ и следователно всяка религия съдържа само част от истината — Б.пр. ↑

IV

Въпреки всички настъпили промени продължавах най-старателно да си водя бележки за всяка нова картина, явила ми се насън, възприемайки записките си като важни психологически документи. Междувременно сънищата ми ставаха все по-ярки и живи — досущ като истински спомени, — обаче аз полагах всички усилия да се убеждавам, че това е единствено игра на въображението ми, а не реални възпоминания.

Докато описвах съновиденията си, гледах да изобразявам фантазмагоричните им сюжети в същия убедителен вид, в който ме осеняваха от дълбините на подсъзнанието ми; естествено наяве се отнасях към тях с онова снизходително пренебрежение, с което се отнасяме към всяка илюзорна представа. Никога не обсъждах терзаещите ме кошмари в личните си разговори, обаче мълвата за нелепите, странни дневници, които си водех, все пак плъзна сред тукашното общество, последвана от намеци за психическите ми отклонения. В името на справедливостта съм длъжен да отбележа, че подобни твърдения обикновено се разпространяваха от хора, намиращи се доста далеч от науката, и не бяха подкрепени от нито един реномиран психолог или психиатър.

От всички сънища, с които се сблъсках след 1914 година, ще спомена само няколко, понеже подробните им описания не представляват тайна и могат да бъдат предоставени на всички желаещи, които само трябва да се обърнат към съответния раздел в университетската библиотека. Съзнанието ми постепенно се освобождаваше от сковавалите го преди задръжки и хоризонтите на виденията ми значително се разшириха. Обаче и сега същината на тези видения се свеждаше единствено до разпокъсани, откъслечни фрагменти, лишени от каквато и да било ясна мотивировка.

Едната от новостите се изразяваше в това, че придобивах все по-голяма свобода на придвижване насън. Бродех из залите на исполински каменни здания, свързани помежду си чрез широки

подземни коридори, вероятно изпълняващи ролята на основни транспортни връзки. От време на време пред погледа ми изпъкваха — винаги на най-долните равнища в сградите — онези гигантски запечатани люкове, покрай които неизменно витаеше атмосфера на загадъчност и страх.

Видях грандиозни, украсени с фантастични мозайки басейни, както и помещения, изпълнени с потресаващи и съвършено непонятни за мен предмети. Пред взора ми се разкриваха колосални подземни пещери с десетки причудливи машини и апарати с неразгадаемо предназначение; в началото ги възприемах само визуално и едва впоследствие до ушите ми започна да достига и звуковата картина, характерна за стълпотворението от неизвестна техника. Навярно тук е моментът да отбележа, че зрението и слухът ми бяха единствените сетива, с които разполагах, докато се намирах под въздействието на халюцинациите.

Истинският ужас започна през май 1915 година, когато за първи път се срещнах с други живи същества. И тъй като това се случи още преди да се запозная с древните митове и описанията на аналогичните случаи от историята на медицината, ефектът върху мен беше зашеметяващ. Сега ще опиша как точно се стигна дотам.

Както споменах и по-горе, рухването на преградите в съзнанието ми доведе до настъпването на някои промени. Изведнъж започнах да забелязвам нещо като необясними скупчвания на непроницаемо гъста мъгла на отделни места вътре в сградите, както и на улиците. С течение на времето, с всеки следващ сън тези неясни петна взеха да стават все по-плътни и ясно определени, докато в един момент не откриях пред мен силуетите на огромните чудовища в цялата им уродливост. Грамадните им, преливащи в различни отблъскващи нюанси конусовидни туловища бяха около три метра на височина и също толкова широки в основата си. Дебелата им, прорязана от многобройни гънки кожа бе покрита с нещо като назъбени люспи, а от върховете на конусите излизаха по четири гъвкави израстъка, всеки дебел около трийсетина сантиметра, със същата набръчкана текстура като туловищата. Въпросните израстъци можеха да се свиват и разтягат, достигайки триметров обseg. Два от тях завършваха със страховити подобия на гигантски щипки, третият — с четири яркочервени фуниевидни разширения, а последният се увенчаваше от

жълтеникав сфероид с неправилна форма, около шейсетина сантиметра в диаметър, върху чийто въображаем екватор тъмнееха три големи, наредени в хоризонтална линия очи.

В горната част на тази скверна глава — ако действително представляваше глава — се виждаха четири дълги еластични стъбълца с удебеления в краищата, наподобяващи цветчетата на растение, а в долната ѝ част се поклащаха осем бледозеленикави пипала. Основата на конусовидното туловище пък бе обрамчена от някаква сивкава, гъбеста субстанция, която се разтягаше и свиваше и по такъв начин придвижваше цялата уродлива маса.

Действията на тези твари, макар и съвършено безобидни и лишени от агресия, ме изплашиха още повече, отколкото външния им облик — може би защото беше трудно да си представя такива отблъскващи създания да вършат съвсем обикновени, тривиални неща, присъщи — както ми се струваше — само на хората. Те бавно се придвижваха из залите на внушителните здания, взимаха отделни книги от полиците и ги отнасяха до исполинските метални маси или пък връщаха томовете по местата им на безкрайните рафтове. Понякога си водеха записки с причудливи стилуси, с които сръчно боравеха, държейки ги с бледозелените пипала в долната част на главите си. Грозните, наподобяващи щипки крайници, се използваша главно при пренасянето на книгите и за комуникация, тъй като речта на чудноватите създания се състоеше от нетипични за нас звуци, които най-точно мога да опиша като отчетливи цъкания и потраквания.

Не си личеше обектите да носят никакви дрехи, но в горната част на конусите им се виждаха своеобразни принадлежности от сорта на чанти или раници. По принцип държаха уродливите си глави на едно ниво с върха на туловището, ала благодарение на еластичния израстък, на който се крепеше жълтият сфероид, можеха да ги издигат или спускат. Трите други израстъка обикновено висяха покрай конуса, изпънати на метър и половина от основата си. Съдейки по бързината, с която прочитаха книгите, пишеха и боравеха с фантастичните си машини, предполагах, че интелектът им е неимоверно по-развит в сравнение с човешкия.

След като шокът от тази първа „среща“ заглъхна, започнах да ги виждам навсякъде. Те сновяха по просторните галерии, обслужваха механизмите в сводестите подземни халета и се носеха по широките

пътища в гигантски, заострени като моторници превозни средства. Относително скоро престанах да се боя от триметровите твари, защото — колкото и парадоксално да изглежда — те прекрасно допълваха абсурдния околнен пейзаж.

С течение на времето започнах да откривам и различията между отделните индивиди. Забелязах и че някои от тях се държат някак сковано и неуверено. Без да се открояват от другите на външен вид, те рязко изпъкваха със своето поведение и самите си маниери на движение; при това се отличаваха не само на фона на основната маса, но и един от друг.

Именно тези последните отделяха голяма част от времето си за писане. През пелената на съновиденията успях да разгледам, че страниците им бяха изписани с най-различни видове знаци, но така и не видях изпод стилусите им да излизат обичайните за тези места криволинейни йероглифи. Веднъж-дваж даже ми се стори, че зърнах и текстове, писани на латиница. Друга особеност, която се набиваше на очи, беше, че повечето от тези особи работеха доста по-бавно от другите си събратя.

По това време личното ми присъствие в сънищата се свеждаше до ролята на пасивен безтелесен наблюдател — с неестествено широк зрителен периметър, — който сякаш свободно се рееше във всички посоки, макар и без да напуска очертанията на пътищата. От август 1915 година обаче започнаха да ме безпокоят първите намеци за телесната ми форма. Казах „намеци“, защото в началото това си беше чисто и просто едно абстрактно чувство, някакъв необясним страх, свързващ съновиденията ми с онези ранни признаци на погнуса и боязливост от собственото ми тяло; до този момент всячески избягвах да гледам надолу към самия себе си и бях доволен от липсата на огледала в необятните зали на колосалните постройки. В същото време обаче ме глождеше тревожната мисъл, че съм в състояние да оглеждам повърхностите на металните маси, всяка от които бе висока над три метра — при това не някъде отдолу или на тяхното равнище, а от още по-високо ниво.

От един момент нататък в мен се пробуди някакво нездраво изкушение да погледна тялото си. То неусетно ставаше все по-силно и по-силно и не след дълго се стигна дотам, че вече не можех да му се противя. В първия момент, когато погледнах надолу, нищо не видях.

Едва после осъзнах, че обяснението за това се корени в невероятната дължина на шията ми. Като я прибрах към тялото си и внимателно повторих опита си, веднага съзрях люспестото, преливащо в различни тъмни нюанси конусовидно туловище. Моето конусовидно туловище! Това се случи през същата онази нощ, когато събудих половин Аркхам с неистовия си, безумен вопъл, с който се изтръгнах от обятията на кошмара.

Трябваше да изминат няколко седмици на повтарящи се среднощни ужаси, докато започна да привиквам към уродливия си нов облик. В сънищата си се движех сред множество аналогични твари, четях книгите, наредени върху безкрайните лавици, и с часове пишех, застанал пред монументалните маси и държейки стилуса със зелените пипала, растящи направо от главата ми.

Някои неща от прочетеното са се съхранили в паметта ми. Това бяха предимно описания на други светове и галактики, както и на онзи аморфен, невъобразим живот, който се таи отвъд пределите на познатата ни Вселена. Имаше разкази за разумни раси, обитавали нашия свят в незапомнени времена, и потресаващи хроники за свръхинтелигентната цивилизация, която ще го населява милиони години след изчезването на последния представител на човечеството.

Прочетох и такива глави от нашата собствена история, за чието съществуване не подозира никой от съвременните изследователи. Преобладаващата част от текстовете бяха написани на езика на йероглифите, който сравнително бързо усвоих с помощта на специални учебни машини — граматичните форми се образуваха на принципа на аглутинацията^[1] на базата на уникална структура на кореновите системи, лишена от аналог в нашата лингвистика.

Редица томове бяха изпъстрени със съвсем различни видове знаци, които овладях по същия начин. Попадаха ми — макар и съвсем рядко — и книги на познати езици. В проучването на томовете неценима помощ ми оказаха изключителните картини и илюстрации, поместени както сред самия текст, така и в отделни приложения. Доколкото си спомням, съставих описание на живота и времето, в което живеех, на английски език. От всички книги, които прочетох насън, след събуждането си помнех главно незначителни и безсмислени фрагменти от чуждоезични фрази, чието значение си оставаше закодирано нейде в дълбините на подсъзнанието ми...

Въпреки това имаше и моменти, в които същината на прочетеното бе успяла да остави отпечатък в паметта ми.

Така узнах — и то още преди да проуча наяве сходните случаи на амнезия и древните митове, откъдето водеха началото си сънищата ми, — че заобикалящите ме същества принадлежаха към една от най-великите раси в историята. Те бяха овладели тайните на времето и разпращаха неведомите си разузнавачи във всички епохи и всички обитаеми светове. Научих също, че съзнанието ми е било пренесено тук за период от време, в течение на който чужд интелект ще контролира тялото ми, и че заедно с мен из титаничните здания бродеха и други пленени умове. В някои от съновиденията си дори общувах — на причудливия език на щракащите щипки — с други пленници от всевъзможни точки на галактиката и дори отвъд нейните граници.

Сецам се например за един разум от планетата, известна ни като Венера, на когото бе отредено да живее в изключително далечното бъдеще, както и за друг — похитен от спътниците на Юпитер, — чиято епоха отстоеше на шест милиона години назад в миналото. Що се отнася до земните обитатели, срещнах се с един представител на звездоглава крилата раса, господствала в Антарктика през епохата на палеогена; с трима космати жители на митичната Хиперборея, принадлежащи към предшествениците на човешкия вид и покланящи се на скверния бог Тсатхоггуа; с един разум от чудовищната раса Чо-Чо; с трима от паякообразната цивилизация, населяваща Земята в последния етап от съществуването ѝ; с пет от онези твърдокрили твари, които ще завладеят планетата ни след края на човешкото господство и на свой ред ще станат обект на масирано прехвърляне на съзнания от страна на Великата раса, когато тя се сблъска със заплахата от гибел; натъкнах се и на представители на моя собствен вид *Homo sapiens*.

Общувах със съзнанието на Ян-Ли — философ, който ще живее около пет хилядолетия след Христа в жестоката империя Цан-Чан; с един воин от расата на големоглавите кафявокожи хора, населявали Южна Африка преди петдесет хиляди години; с Бартоломео Корци, флорентински монах от дванайсети век; с краля на Ломар, управлявал тази страховита полярна страна сто хиляди години преди

съкрушителното нашествие на дребните жълтеникави Инути от Запада.

Разговарях с разума на Нуг-Сотх — магьосник, предвождащ тъмните завоеватели през шестнайсетото хилядолетие преди Христа; с един римлянин на име Тит Семпроний Блез, квестор от времето на Сула^[2]; с Хефнес — египтянин от епохата на Четиринайсетата династия, който ми разбули злокобните тайни на Нйарлатхотеп; с жрец от периода на най-голям разцвет на царство Атлантида; с Джеймс Удвил — джентълмен от Съфолк, свидетел на бурните времена на Оливър Кромвел; с придворен астроном от Перу преди епохата на инките; с австралийския физик Невъл Кингстън-Браун, който ще умре през 2518 година; с велик маг от безследно изчезналата в Тихия океан страна Ихе; с Теодотид — гръцко-бактрийски чиновник от трети век преди Христа; с престарелия французин Пиер-Луи Монтани — съвременник на Луи XIII; с Кром-Йа — кимерийски предводител^[3], живял петнайсет хиляди години преди Христа... както и с много други, макар че мозъкът ми не е в състояние да си спомни и една стотна от всички потресаващи тайни и чудеса, които ми разкриха.

Всяка сутрин се събуждах, облян в студена пот, обзет от трескавото желание да реша веднъж завинаги този въпрос — или да опровергая, или да потвърдя реалното значение на тази информация с достъпните на съвременната наука средства. Всички традиционни факти в полето на естествената и човешката история бяха подложени на съмнение, а истината за миналото ни можеше да грейне в съвършено нова светлина. Ала колкото и да ме блазнеше мисълта за всички удивителни загадки, стаени в бездънния кладенец на отминалите хилядолетия, тройно по-силно ме плашеше заплахата, дебнеща от бъдещето. От съществата, чиито раси щяха да станат властелини на планетата ни след края на човечеството, узнах ужасяващи неща, които едва сега се осмелявам да публикувам, при това в доста съкратен вид.

След изчезването на хората от лицето на Земята тя щяла да бъде обитавана от могъща цивилизация на насекомовидни същества, в чиито тела щели да се преселят най-ярките и блестящи умове на Великата раса, когато настоящият им свят се окаже на прага на пагубна катастрофа. По-късно, малко преди края на жизнения цикъл на нашата планета, те отново щели да се прехвърлят във времето и

пространството, обсебвайки подобните на луковици растениевидни обитатели на Меркурий. Но дори и след масираното им оттегляне на Земята щели да съществуват разумни раси — отчаяно вкопчени в изстиващата планета, те щели да дълбаят тунели и да търсят спасение в близост до умиращото ѝ ядро чак до самия край.

Междувременно аз продължавах да пиша насън труд за своето време — донякъде по своя собствена воля, донякъде заради обещанията, които ми бяха дадени, — че достъпът ми до архивите ще бъде разширен и ще ми бъде предоставена свобода на придвижване през населените райони на планетата. Централното хранилище на Великата раса, по чиято поръка вършех тази работа, се намираще дълбоко под земята в самото сърце на града. Това грандиозно съоръжение значително превъзхождаше по здравина всички други конструкции, създадени от пришълците, и беше проектирано по такъв начин, че да издържи на всеки природен катаклизъм.

Пишех историята на своето време върху големи бели листове от някакъв плътен и изключително здрав материал, направен на базата на целулоза; после тези листове се подвързваха в книги, всяка от които се съхраняваше в отделна кутия или контейнер, изработен от лек, неръждаем метал. На капака, обрамчено от сложни геометрични плетеници, се открояваше заглавието на книгата, написано на езика на Великата раса.

Контейнерите се подреждаха според ясни и строги правила в особени четвъртити камери, които бяха изготвени от същия метал и се заключваха с хитроумно проектирани ръкохватки. За моя ръкопис бе отредено място в секцията за низшите гръбначни — този раздел беше предназначен за човешката раса, както и за косматите хиперборейци и разумните рептилии, обитавали Земята преди появата на хората.

Обаче нито един от сънищата ми не даваше пълна картина за случващото се от началото до края на деня. Виденията се появяваха във вид на разпокъсани, хаотични фрагменти, лишени от хронологична последователност. Например все още имах доста смътна представа за условията на живот в този фантастичен свят, въпреки че ясно си спомнях голямата каменна стая, която възприемах като своя. Постепенно всички ограничения, наложени ми заради статута ми на пленник, отпаднаха, и в някои сънища предприемах вълнуващи пътувания по пътищата, разглеждах странните градове и дори се

опитвах да изследвам руините на грамадните тъмни съоръжения, които изпълваха представителите на Великата раса с някакъв дивен, необясним страх. Сещам се и за продължителни плавания с внушителните многопалубни кораби, отличаващи се с изключителна бързоходност, както и за полети над диви, необитаеми райони в закрити въздушни апарати със стреловиден дизайн, задвижвани от силите на електромагнитното привличане и отблъскване.

На далечните брегове на необятния топъл океан също се издигаха величествени градове на Великата раса, а на един от континентите зърнах примитивните поселища на крилатите черноглави създания, които щяха да владеят планетата ни след като пришълците прехвърлят съзнанията си в бъдещето, спасявайки се от неизбежната катастрофа. Преобладаващите характеристики на тукашните пейзажи бяха ширналите се навред равнинни местности и нездравото изобилие от пищна растителност. Възвишенията — предимно ниски и доста рядко срещани — обикновено свидетелстваха за затихнала преди много години вулканична дейност.

Описанията на видените от мен представители на тукашната фауна биха могли да запълнят цели томове. Всички бяха в естественото си състояние, тоест диви, понеже Великата раса отдавна се бе отказала от домашните животни, а храната ѝ беше от растителен или синтетичен произход. Из блатистите джунгли бродеха исполински трوماви рептилии, а крилати техни родственици летяха сред гъстия, наситен въздух. Водите на моретата и езерата също гъмжаха от най-различни земноводни и влечуги. С течение на времето започнах да разпознавам „прототипите“ — ако мога така да се изразя — на редица животински видове, появили се в по-късните периоди и чиито вкаменелости бяха добре проучени от естествоизпитателите: динозаври, птеродактили, лабиринтодонти, плезиозаври и други създания, познати ми от книгите по палеонтология. Може би си заслужава да отбележа, че нито веднъж не забелязах птици или бозайници.

Повърхността на земята и тресавищата изобилстваха от змии, гуцери и крокодили, сред гъстата растителност бръмчаха и безброй насекоми. Далеч от живописните крайбрежия, навътре в морето, неизвестни създания изхвърляха гигантски пенести фонтани към осеяното с бухнали облаци небе. Веднъж ми се удаде случай и да се

потопя в океанските дълбини с огромна подводница и на светлината от прожекторите ѝ успях да наблюдавам морски обитатели с ужасяващи размери и форми. Зърнах също и развалините на отдавна потънали градове, както и множество представители на най-различни форми на живот — криноиди, брахиоподи^[4], корали и всякакви рибоподобни твари.

Що се отнася до физиологията, психологията, бита, нравите и подробностите от историческото развитие на Великата раса, то сънищата ми предоставяха крайно оскъдна информация по тези въпроси. Ето защо голяма част от фактите, които ще изложа на следващите редове, са почерпени най-вече от старинните легенди и описанията на други случаи на амнезия, отколкото от моите собствени съновидения.

Тук до голяма степен има дял и обстоятелството, че темпото на моите изследвания нерядко „изпреварваше“ кошмарите ми, в резултат на което редица фрагменти от сънищата вече ми бяха познати от проучения наяве материал. Това окончателно ме убеди, че тъй убедителните ми псевдоспомени в действителност дължат произхода си както на изследователската ми дейност в последно време, така и на странните търсения, провеждани от моето второ аз по време на амнезията.

Екзотичният свят, чиито особености сънувах и където бродех насън, отстоеше на сто и петдесет милиона години от нашето време, тоест действието на съновиденията ми се развиваше някъде на границата между палеозойската и мезозойската ера. Съществата, в чиито тела се бяха вселили разумите на Великата раса, така и не оставиха подире си никакво — или поне науката не знае за такова — разклонение на земната еволюция. Това бяха различаващи се от всички други, доста еднородни по своя строеж тип организми, съчетаващи характеристики едновременно на растителния и животинския свят.

Уникалната структура на клетките им на практика изключваше всякакви проявления на умора и напълно ги освобождаваше от необходимостта от сън. Храната, която усвояваха посредством фуниевидните краища на един от четирите големи израстъка, винаги беше в полутечен вид и по редица параметри рязко се различаваше от храната на всички обитатели Земята животни, известни на естествените науки.

От сетивата, характерни за представителите на Великата раса, ние познавахме само две — зрението и слуха. За второто отговаряха еластичните стъбълца с чудновати удебеления, наподобяващи цветчетата на растение. Другите им сетива бяха съвършено непознати и недостижими за нас. Дори когато се намираше в конусовидното туловище на един от пришълците, плененото ми съзнание така и не се научи да си служи с тях. Разположението на трите зрителни органа върху сфероидната глава — по въображаемата хоризонтална линия на екватора — значително разширяваше цялостния им обзор, особено в сравнение с човешките очи. Кръвта им приличаше на някаква наситена, изключително лепкава тъмнозелена течност — бих я сравнил с гъста гной.

При съществата от Великата раса не съществуваше разлика между половете — просто такива нямаше — и те се възпроизвеждаха чрез семена или спори, които висяха на гроздове в долната част на туловището им и се развиваха само във водна среда. За отглеждането на младите поколения се използваша специални плитки цистерни. Но заради впечатляващата продължителност на живота им — около четири-пет хилядолетия — размножаването се извършваше в доста ограничени мащаби.

Индивидите с явни физически недостатъци и отклонения в развитието си биваха подлагани на незабавна ликвидация след откриването на дефекта. Различните заболявания или наближаването на смъртта се разпознаваха най-вече по визуални симптоми, понеже представителите на Великата раса нямаха осезание и не изпитваха физическа болка.

Мъртвите тела се изгаряха с почести и подобаващи тържествени церемонии. От време на време, както вече споменах, някои от най-ярките умове съумяваха да избегнат смъртта, като се проектираха в бъдещето; тези случаи обаче не бяха често срещано явление. Когато това се случваше, обграждаха с изключително внимание и грижи похитеното съзнание до смъртта на новата му телесна обвивка, към която той така и не успяваше да привикне.

Като цяло Великата раса представляваше единна нация — нещо като свободно управление или съюз — с общи институции на управление; територията ѝ беше разделена в административно отношение на четири региона. Политическата и икономическата

система на всеки от тях представляваше любопитна разновидност на фашисткия социализъм, с рационално разпределение на основните жизнени ресурси и централизирана в ръцете на неголям управляващ съвет власт. Въпросният съвет се избираше от всички индивиди, преминали през образователен и психологически ценз. Семейства в познатия ни смисъл на думата нямаше, макар че родствените връзки се признаваха и родителите обикновено вземаха участие във възпитанието на своите потомци.

Приликите с човешката психика и обществените институции можеха да се забележат преди всичко в онези области, където ставаше въпрос или за чисто абстрактни понятия, или за точно обратното — за неща от чисто материален характер, присъщи на всички органични форми на живот. Още един — макар и не особено съществен — фактор за това сходство беше съзнателното заимстване: пришълците копираха всичко, което им се струваше полезно и приложимо в битието им.

Индустрията беше напълно автоматизирана и не изискваше голямо внимание от страна на обитателите на гигантските градове, осигурявайки им достатъчно свободно време за занимания в интелектуалната и естетическата сфера. Науката им бе достигнала невъобразими висини в развитието си, а изкуството се бе превърнало в неотменима част от живота им, макар че по времето, за което се отнасяха сънищата ми, вече бе прехвърлило своя зенит. Технологичният прогрес се стимулираше от постоянната борба за оцеляване и от необходимостта да се поддържа нормалното функциониране на внушителните мегаполиси в условията на повишена геоложка и тектонична активност.

Престъпления се случваха изключително рядко; немалка роля за това играеше невероятно ефективната полицейска служба. Видът на наказанията варираше от лишаване от определени привилегии и въдворяване в изправителни заведения от типа на нашите затвори до смъртни присъди или пълно емоционално „заглушаване“ на съзнанието... Естествено, до подобни мерки се стигаше само след детайлно и задълбочено разследване на всички мотиви за извършеното престъпление.

По отношение на военното дело също узнах интересни подробности. Въпреки че през последните няколко милиона години са били водени предимно граждански войни, имало е и такива срещу

външни врагове — било срещу неимоверно размножили се рептилии, било срещу крилатите, звездоглави обитатели на Антарктика, известни като „Прастарите“, било срещу агресивните космически пришълци, наподобяващи гигантски октоподи... Колкото и рядко да са избухвали, тези войни неизменно имали тежки и опустошителни последствия. Огромната армия на Великата раса, оборудвана с мощни електрически оръжия, винаги се намираше в бойна готовност; макар и причината за това да не се огласяваше, аз лично подозирах, че не е лишена от връзка с почти суеверния страх, който конусовидните създания изпитваха в близост до руините на черните, лишени от прозорци съоръжения и запечатаните люкове в подземните галерии.

Този страх представляваше своеобразна тема-табу, защото никой не смееше да говори за него, а още по-малко пък — да обясни на какво точно се дължи. Всички намеци за базалтовите развалини и тайнствените люкове бяха премахнати от общодостъпните книги. Може би това беше единствената забранена за обсъждане тема, непосредствено свързана както с някакви жестоки сблъсъци в миналото, така и с неясната, чудовищна трагедия, очакваща Великата раса в бъдещето — трагедия, която спешно ще я накара да прехвърли най-силните си умове с милиони години напред в идните епохи.

Мъглява и фрагментарна — като всички данни, извлечени от мен от сънищата и легендите, — тази част от историята на Великата раса бе забулена в още по-дълбоки тайни. Първобитните митове също „пропускаха“ този въпрос — не бе изключено всички намеци за случилото се да са били заличени впоследствие. И понеже пришълците избягваха да споделят каквото и да било по тази тема, единственият ми източник на информация бяха другите, по-наблюдателни и досетливи индивиди от групата на похитените съзнания.

Според тези откъслечни сведения призрачната атмосфера на неназовим страх, витаеща около черните руини и неведомите шахти под запечатаните люкове, се дължеше на една изключително древна раса на зловещи, отчасти полиповидни^[5] същества, пристигнали от невъобразимо далечни вселени и владели Земята и три други планети от Слънчевата система преди около шестстотин милиона години. Доколкото успях да разбера, те не можели да се нарекат изцяло материални същества (поне според нашето разбиране за материята), а по особеностите на своето съзнание и сензорните си органи

поразително се различавали от всички земни организми. Например не притежавали зрение и мисловният им свят представлявал странен конгломерат от невизуални представи.

В същото време били в състояние да използват веществени средства, стига да имало такива в обкръжаващия ги свят, и при нужда можели да приемат физическа плътност. Освен това се нуждаели от материални местообиталища, макар и от доста специфичен характер. Сензорите им можели да проникват през всички земни прегради, за разлика от материалната им субстанция — тя можела да бъде унищожена само с въздействието на определени видове електрическа енергия. Въпреки отсъствието на криле и други средства за левитация, те умеели свободно да се придвижват из въздуха, а уникалната структура на съзнанията им категорично изключвала възможността Великата раса да проникне в умовете им.

След като дошли на Земята, тези твари издигнали чудовищни градове, състоящи се от масивни базалтови кули без никакви прозорци, и подложили на безмилостно изстребление всички други живи същества, изпречили се на пътя им. Точно по това време представителите на Великата раса извършили масовото си преселение на Земята от своя мрачен трансгалактически свят, известен — ако може да се вярва на историческия паметник, познат ни като „Елтдаунските отломки“ — под названието Ийт.

Новите пришълци сравнително бързо успели да изобретят средство за борба със свирепите същества, тероризиращи тогавашните обитатели на още младата ни планета, и ги изтласкали в гъбините на Земята, където полипите още преди време си били създали обширни системи от изкуствени пещери и галерии, разширявайки жизненото си пространство. След това всички изходи от подземния свят били плътно затворени и запечатани, а Великата раса завладяла титаничните градове на своите предшественици, запазвайки част от черните базалтови съоръжения. Това решение било продиктувано не толкова от научен или исторически интерес, колкото от някакъв загадъчен суеверен ужас.

Хилядолетията отминавали едно след друго и ето че отново започнали да се появяват зловещи признаци за нарастване на броя на изчадията, прогонени в подземните дълбини. От време на време — в по-малките и по-отдалечени поселения на Великата раса или в близост

до руините на разрушените древни градове — се случвали внезапни нападения, чиито страшни и отвратителни следи не оставяли никакво съмнение за това, кой ги е извършил. Така пришълците от Ийт били принудени да вземат редица допълнителни мерки — да херметизират завинаги всички изходи, с изключение на малка част, запазени по стратегически причини и намиращи се под непрестанния контрол на специални военни части.

Последствията от спорадичните излизания на повърхността, извършени от полиповидните твари, се оказали доста по-сериозни, отколкото можело да се очаква, защото завинаги белязали психологията на Великата раса като цяло. Това най-накрая обясняваше откровения страх, с който посрещаха всяко споменаване на тайнствените чудовища, чийто външен облик така и си остана загадка за мен. Носеше се мълвата за скверните им, невъобразими възможности да променят вида си, за забележителните им умения да стават невидими (макар и временно), както и за способностите им да предизвикват и насочват страховити бури и урагани... Първите признаци за появата им били причудливите свистящи звуци, а из местата, където се появявали, впоследствие били откривани внушителни по размери следи от пет елипсовидни отпечатъка.

За никого не бе тайна, че ужасната катастрофа, дебнеща цивилизацията на Великата раса в бъдещето — онази катастрофа, която щеше да накара най-ярките им умове да търсят спасение отвъд пределите на времето в нови, чужди за тях телесни форми, — е пряко свързана с последното страховито нашествие на полиповидните твари на повърхността.

Мисловните проекции в бъдещето бяха позволили да се предвиди неизбежната трагедия и управителният съвет на Великата раса бе постановил, че всички граждани, способни да прехвърлят съзнанието си, трябва да се възползват от тази възможност. Онези, които останат на Земята, не ги очаквало нищо хубаво, защото оцелели нямаше да има. Всички знаеха, че предстоящото нападение на подземните чудовища ще бъде по-скоро акт на отмъщение, отколкото опит да се завладее горния свят, тъй като проучванията на сетнешната земна история бяха единодушни за едно: различните цивилизации, които щяха да населяват планетата ни през идните епохи, нямаше нито веднъж да се сблъскат с кошмарните полиповидни твари. Навярно тази

зловеща раса в крайна сметка щеше да предпочете дълбоките земни недра пред изменчивата и неспокойна повърхност, още повече че — бидейки лишена от зрение — светлината нямаше никакво значение за нея. Другото възможно обяснение беше, че с времето силите ѝ са отслабвали... Във всеки случай беше ясно, че подземните същества щяха да измрат още преди настъпването на ерата на постчовешката насекомовидна цивилизация, на която бе съдено да стане обект на масово нахлуване от страна на оцелелите съзнания от Великата раса.

И докато пришълците от Ийт запазваха своята бдителност, държейки в постоянна готовност оръжията си и всячески избягвайки страшната тема в разговорите и писмените паметници, сянката на ужаса и обречеността тегнеше над запечатаните подземни люкове и черните слепи кули, издигащи се наред все още гъмжащите от живот градове.

---

[1] Аглутинация (лингв.) — образуване на граматични форми и производни думи по пътя на последователното присъединяване към корена на думата на различни представки, наставки и окончания — Б.пр. ↑

[2] Луций Корнелий Сула — римски държавник, военачалник и диктатор — Б.пр. ↑

[3] Препратка към творчеството на Робърт Хауърд, чийто герой Конан Варварина е родом от Кимерия и почита бог Кром — Б.пр. ↑

[4] Криноиди — разновидност на морските лилии, чиито изкопаеми форми са достигали над два метра дължина; брахиоподи — тип морски безгръбначни, широко разпространени в отминалите епохи (известни са над 30 000 изкопаеми вида) — Б.пр. ↑

[5] Терминът „полип“ в зоологията се отнася както за неподвижния стадий в жизнения цикъл на мешестите организми (медузи, хидри, корали), така и за прикрепените форми на мешестите, живеещи на големи колонии (например кораловите полипи). Способни са да регенерират изгубените части на тялото си — Б.пр. ↑

V

Такъв беше този свят, който всяка нощ ми се явяваше в тревожните ми сънища. Не се надявам, че описанията ми ще могат да предадат цялата гама на страховете и терзанията, родени от натрапчивите кошмари, защото всичко, с което се сблъсках насън, си оставаше загнездено на подсъзнателно ниво — сред плашещия сумрак на необяснимите ми, забулени в мъгла псевдоспомени.

Както вече отбелязах, задълбочените проучвания ми помогнаха да намеря рационално психологическо обяснение за случващото се и да си изработя своеобразен имунитет, който с течение на времето силата на навика направи още по-силен. Въпреки че това решение не можа напълно да ме предпази от периодично връхлитащите ме пристъпи на страх, като цяло след 1922 година се чувствах значително по-добре, водех нормален живот и усилено работех, при това без да забравям да се грижа за здравето си.

След още няколко години стигнах до извода, че преживяванията ми — в съчетание с описанията на аналогичните случаи на амнезия и съответстващите детайли от фолклора — трябва да бъдат обобщени и публикувани, защото току-виж се оказали полезно пособие за студентите по психология. Захванах се за работа и не след дълго вече бях подготвил серия от статии, в които достатъчно стегнато бях изложил същината на теорията си, прилагайки собственоръчно направените от мен скици на пейзажи, живи същества, декоративни мотиви и криволинейни йероглифи, изготвени на базата на видяното в сънищата ми.

Тези статии бяха публикувани в няколко броя на „Списанието на американското психологическо дружество“, излезли през 1928–1929 година, ала така и не привлякоха вниманието на широката научна общественост. Въпреки всичко аз продължих да записвам съдържанието на съновиденията си, независимо от факта, че стремително растящата купчина дневници вече започваше да ми създава сериозни неудобства.

На десети юли 1934 година получих писмо, което ми препратиха от психологическото дружество и което положи началото на кулминационната фаза на цялата тази безумна история. Върху плика пишеше „Пилбара, Западна Австралия“, а подписът под адреса на подателя принадлежеше — специално си направих справка — на известен в професионалните среди минен инженер с безупречна репутация. Освен самия текст на писмото в плика имаше и няколко любителски фотографии, които ми направиха потресаващо впечатление. За да могат читателите да добият пълна представа за ефекта, който ми оказа тази пратка, прилагам пълния текст на изпратеното до мен писмо.

Преди това обаче искам да изтъкна, че в продължение на доста време се отнасях към новополучената информация с голямо недоверие и скептицизъм. Може би защото — дори и да приемем, че в основата на някои от старинните легенди са залегнали напълно реални и обективни факти — изобщо не бях готов за близка среща с неоспоримите, материални свидетелства за съществуването на този свят, за който бях сигурен, че не е нищо повече от творение на болното ми въображение. Най-силно от всичко ми подействаха фотографиите, чиято автентичност не пораждаше и най-малки съмнения — видях необятни пясъчни пустини, сред които се издигаха огромни, полуразрушени от влиянието на ветровете, водата и слънцето каменни блокове с онази характерна вдлъбнатина в горната си част и съответстващата ѝ по форма изпъкналост в долната.

А когато разгледах внимателно снимките през увеличително стъкло, сред множеството резки, пукнатини и прорези, нашарих повърхността на каменните късове, открих добре познатите ми рисунки и йероглифи — същите, които почти всяка нощ навестяваха съновиденията ми! Между впрочем, ето го и самото писмо:

Демпиър Стрийт 49
Пилбара, Западна Австралия
18 май 1934 година
30 Е. 41 улица
Ню Йорк, САЩ
До Американското психологическо дружество

за професор Н. У. Пийзли
Уважаеми господине!

Неотдавна с доктор Е. М. Бойл от Пърт проведохме крайно интересен разговор, в който стана дума и за някои Ваши статии, публикувани в „Списанието на американското психологическо дружество“, ето защо реших да се обърна директно към Вас. Касае се за една любопитна находка в Голямата пясъчна пустиня^[1], на изток от нашите златоносни находища. Смятам, че въпросното откритие ще представлява интерес за Вас, понеже е свързано със скорошните Ви публикации и по-специално — с представените от Вас оригинални легенди за древните каменни градове, чиито стени са били украсени с особени геометрични декорации и йероглифни писмени знаци.

Сред местното туземно население открай време се носи мълвата за „големите изрисувани камъни“, изпълващи аборигените със суверен страх. Те обикновено свързвали тези камъни с традиционните си митове за Будаи — гигантският старец, който спи от векове, положил ръка под главата си, ала един ден непременно ще се събуди и ще погълне целия свят заедно с всичките му обитатели.

Аз също съм слушал множество полузабравени легенди и предания за исполински подземни съоръжения, издигнати от камък в зората на времето, чиито галерии и проходи се спускат само надолу и където се случвали само ужасни неща. Туземците разказват, че някога, незнайно кога, неколцина воители проникнали във вътрешността на подобни руини, търсейки спасение от преследващите ги врагове... Обаче така и никой не се завърнал, а изпод земята задухали страшни ветрове, които не допускали никой да се приближи до прокълнатото място. Държа да отбележа, че никога не съм вземал насериозно тези сказания и съм ги възприемал единствено като богато фолклорно наследство.

Всъщност исках да Ви информирам за друго. Преди две години, докато провеждах изследвания на седемстотин и петдесет километра на изток от разработваните сега

находища, се натъкнах на останките от някакъв древен градеж наред сърцето на пустинята. Направи ми впечатление, че всички камъни бяха обработени и имаха кубична форма с размери деветдесет на шейсет на шейсет сантиметра.

Отначало не забелязах върху тях никакви рисунки или декорации, за каквито говореха туземците, ала щом се вгледах по-внимателно, успях да различа на фона на белезите, оставени от епохите и стихииите, линии с определено изкуствен произход, преплетени в екзотични мотиви. Обходих щателно целия район и преброих над трийсет такива блокове, разположени в периметъра на окръжност с диаметър около четиристотин метра.

С помощта на инструментите си направих необходимите измервания и определих координатите на необичайното каменно стълпотворение. Направих и фотографии на десетина-дванайсет от най-добре запазените каменни блокове; приложил съм снимките към писмото.

Веднага след завръщането си в Пърт съобщих за откритието си на тамошните власти, ала институциите така и не проявиха интерес към него.

После се запознах с доктор Бойл и някак случайно се заговорихме за странните камъни. Той беше чел Вашите статии в „Списанието на американското психологическо дружество“ и реагира много въодушевено на направените от мен фотографии, които му показах. Отбеляза, че характерната „сглобка“ на камъните и декорациите върху тях поразително напомнят за описанията от Вашите сънища и приведените от Вас откъси от първобитната митология.

Доктор Бойл възнамеряваше лично да се свърже с Вас, но непредвидени обстоятелства му попречиха да го стори. За щастие, той не забрави да ми препрати голяма част от списанията с Вашите публикации, където намерих направените от Вас скици на вече познатите ми архитектурни детайли. Можете и сам да се убедите в

необикновената прилика, като разгледате фотографиите ми. По-нататъшни пояснения ще получите директно от доктор Бойл.

Прекрасно разбирам какво огромно значение би имало подобно откритие за Вас. Едно нещо е безспорно — натъкнали сме се на следите на неизвестна цивилизация, значително по-древна от всички познати до момента, и — по всяка вероятност — послужила като първообраз на проучваните от Вас старинни легенди.

Като минен инженер притежавам известни познания в полето на геологията и мога да Ви уверя, че възрастта на каменните блокове е наистина плашеща. Изсечени са от гранит и пясъчник, макар че поне един от тях изглежда излят от някаква разновидност на цимент или бетон.

Ясно си личи, че своя отпечатък върху камъните са оставили не само вятърът и слънцето, но и водата. Ето защо може да се предположи, че някога тази част от планетата е била скрита под вода и повторното издигане на настоящия участък се е случило вече след издигането на праисторическото съоръжение. Стотици хиляди или милиони години — не смея даже и да си помисля за същинските мащаби на времето...

Като се има предвид колосалният Ви труд по изследването на древните легенди и всички свързани с тях необичайни обстоятелства, не се съмнявам, че бихте пожелали лично да оглавите експедиция в пустинята за провеждането на археологични разкопки. Двамата с доктор Бойл сме готови да вземем участие в нея, ако Вие — или някоя позната ви организация — се съгласи да обезпечи финансирането ѝ.

Мога да осигуря десет души за изкопните работи — от местните аборигени полза няма да има, защото категорично отказват дори да се доближат до развалините, изпитвайки някакъв маниакален страх от тях. Нито Бойл, нито аз сме споделяли пред други хора бъдещите си планове относно находката, понеже смятаме, че палмата на

първенството и високата чест за откритието се полагат именно на Вас.

Разстоянието от Пилбара дотук може да се измине за четири дни на верижен трактор — без такъв транспорт сме загубени в пустинята. Самото място се намира югозападно от маршрута, по който е минал Уорбъртън^[2] през 1873 година, и примерно на сто и петдесет километра югоизточно от Джоана Спринг. Между впрочем, голяма част от екипировката и оборудването може да се транспортира с кораб по река Де Грей, вместо да се превозва по значително по-тежкия сухопътен маршрут от Пилбара, но всички тези варианти могат да бъдат разгледани и впоследствие.

Според изчисленията ми каменните руини се намират в точка със следните координати: 22 градуса, 3 минути и 14 секунди южна ширина и 125 градуса, 0 минути и 39 секунди източна дължина. Имайте предвид, че климатът е тропичен, а условията в самата пустиня са крайно неблагоприятни за човешките същества.

Надявам се съвсем скоро да получа отговор от Вас и Ви повтарям, че с най-голяма радост ще помогна с каквото мога за осъществяването на всеки предложен от Вас план за действие. След като прочетох статиите Ви, напълно осъзнавам изключителната важност на това откритие. Не след дълго трябва да получите писмо и от доктор Бойл. Ако се налага спешна комуникация, можете да ни изпратите съобщение по безжичния телеграф до Пърт, откъдето ще се свържат с нас.

В очакване на отговор от Вас,
Искрено Ваш:

Робърт Б. Ф. Макензи

Непосредствените последствия от получаването на това писмо намериха достатъчно подробен отклик в пресата, ето защо само ще маркирам най-важното. Университетът „Мискатоник“ охотно пое финансирането на бъдещата експедиция, а господин Макензи и доктор

Бойл свършиха безценна работа на австралийска земя. В изявленията и интервютата си пред медиите гледахме да не разкриваме твърде много подробности, защото добре разбирахме с какви сензационни публикации можеше да ни засипе булевардната преса. В резултат на усилията ни цялата попаднала във вестниците информация носеше напълно неутрален характер — съобщаваше се единствено за намерението ни да издирим някакви си развалини в пустините на Австралия, както и за рутинната подготовка на експедицията.

Сред колегите, които пожелаха да се присъединят към начинанието ни, бяха професор Уилям Дайър от катедрата по геология (който сам бе оглавявал друга неотдавнашна експедиция на университета „Мискатоник“ — тази в Антарктида през 1930–1931 година), Фердинанд С. Ашли от катедрата по антична история и Тайлър М. Фрийборн от катедрата по антропология... както и моят син, който бе част от същата катедра.

Робърт Макензи пристигна в Аркхам в началото на 1935 година и взе сериозно участие в заключителния етап от подготвителните работи. Той беше човек на около петдесетина години с невероятна ерудиция, извънредно дружелюбен и — най-важното — с богат опит в проучванията на австралийските пустини. Макензи ни съобщи, че в Пилбара вече ни очакват няколко верижни трактора и предстои да бъдат натоварени на плоскодънната баржа, с която да се преодолее по-голямата част от разстоянието по река Де Грей. Бяха осигурени всички необходими средства и инструменти за провеждането на археологичните разкопки, така че нищо да не попречи на успеха на начинанието ни, а първокласното ни оборудване — последна дума на техниката — допълнително повишаваше шансовете ни за успех.

На двацет и осми март 1935 година експедицията напусна Бостън на борда на старичкия, страдащ от хроничен задух параход „Лексингтън“. Очакваше ни дълго плаване през Атлантическия океан и Средиземно море, после през Суецкия канал и Червено море в Индийския океан. Още щом се открие на хоризонта, ниският пясъчен бряг на Западна Австралия ме хвърли в състояние на мрачна депресия, която се усили още повече при вида на прашното и запуствало миньорско градче, където спряхме за последно, преди да се гмурнем към вътрешността на континента.

Посрещналият ни доктор Бойл се оказа симпатичен възрастен джентълмен и изключително приятен събеседник — двамата със сина ми често се унасяхме в дълги разговори с него на най-различни теми от сферата на психологията, където професионалните му познания бяха респектиращи.

Дискомфортът на полевите условия и нетърпеливите очаквания се смесваха по странен начин във всеки от нас, докато напредвахме през безлюдната местност. В петък, трийсет и първи май, наброяващата ни осемнайсет души група прекоси един от притоците на река Де Грей и пристъпихме в царството на развалините. Пред нас, докъдето поглед стига, се простираше гол и угнетяващ пейзаж, състоящ се единствено от пясък и скали. През цялото време неуспешно се опитвах да потисна страха си, който се засилваше с всяка следваща стъпка към крайната цел на пътешествието ни, подхранван от неспокойните ми сънища и псевдореминисценции, които ставаха все по-ярки в съзнанието ми.

В понеделник, трети юни, зърнахме първите подаващи се от пясъка каменни блокове. Не мога да изразя с думи връхлетелите ме емоции, когато пръстите ми докоснаха — не насън, а наяве! — огромния къс гранит, до такава степен повтарящ детайлите от градежа на титаничните съоръжения, навестявали толкова често сънищата ми. Върху повърхността му ясно личаха следи от дълбока резба и ръцете ми неконтролируемо се разтрепераха, щом разпознах очертанията на криволинейните йероглифи, завърнали се при мен по-действителни от всякога, след като години наред ме бяха преследвали в кошмарите ми.

След едномесечни разкопки разкрихме хиляда двеста и петдесет каменни блока, намиращи се в различни стадии на разрушение. Повечето представляваха монолити с типичните извивки на горната и долната плоскост. По-рядко се натъквахме на неголеми плоски плочи с квадратна или осмоъгълна форма — като онези, които покриваха подовете и улиците в съновиденията ми, — а най-малко на брой бяха внушителните масивни късове, чиито дъговидни извивки ни караха да предположим, че са се използвали при сводестите арки или огромните полукръгли прозорци.

Колкото по-дълбоко копаехме — разширявайки периметъра на изследвания участък на север и на изток, — толкова повече каменни блокове откривахме, но така и не можахме да открием някаква

закономерност в разположението им. Професор Дайър беше впечатлен от колосалната възраст на руините, а Фрийборн намери следи от загадъчни символи, донякъде напomniaщи за някои мотиви от най-древните папуаски и полинезийски легенди. Съдейки по състоянието на късовете и тяхната хаотична разпръснатост, стигнахме до заключението, че върху тях бяха поработили не само епохите, но и разрушителните сили на природата — в това число и грандиозни тектонични катаклизми.

Понеже имахме на свое разположение аероплан, синът ми Уингейт нерядко извършваше полети на различна височина, опитвайки се да открие наред пясъчната пустиня очертанията на други разрушени строежи или следи от отделно лежащи блокове. За съжаление, усилията му се оказаха безрезултатни; както сам ми сподели, от време на време му се струвало, че забелязва нещо съществено, ала още при следващия си полет картината напълно се променяла — очевидно постоянното движение на пясъците си казваше думата.

Едно или две от ефимерните ми открития породиха смътни и неособено приятни асоциации в съзнанието ми. Описаните от Уингейт линии и контури ми напомниха за нещо прочетено или видяно насън, ала какво точно — така и не можах да отгатна. В тях имаше нещо отвратително познато, което ме караше от време на време да хвърлям боязливи погледи в далечината, отвъд безбрежните простори на тази неплодна равнина.

Първата седмица на юли ни донесе множество разнообразни емоции, свързани с по-нататъшното разширяване на разкопките в североизточна посока. На първо място, това беше страх, но имаше и известна доза любопитство, а лично за мен най-обезпокоителна бе упорито преследващата ме илюзия, че спомените ми са истински.

Изпробвах всички познати ми психологически методи и средства, за да се преборя с тези натрапчиви фантазии, обаче неизменно претърпявах поражение. Често страдах и от безсъние, макар че до голяма степен това ме радваше, понеже съкращаваше периодите, в които ме измъчваха кошмарите. А те вече наистина бяха станали непоносими. Придобих навика да извършвам продължителни среднощни разходки в пустинята — обикновено на север или

североизток, накъдето, както ми се струваше, ме теглеха някакви тайнствени сили.

Нерядко по време на тези разходки се натъквах на подаващи се от земята фрагменти от древен градеж. Въпреки че лежащите на повърхността блокове се срещаха по тези места доста по-нарядко, отколкото в участъка на първоначалните разкопки, бях сигурен, че под повърхността ще ги намерим в доста по-големи количества. Тукашният ландшафт не беше толкова равнинен, както в района на лагера ни, и почти постоянно духащите ветрове непрекъснато внасяха изменения в профила на местността, разбулвайки едни и прикривайки други отломки от праисторическите развалини.

И аз самият нямам обяснение защо толкова силно настоявах да пренасочим разкопките към тази нова зона, при положение че тайно изпитвах ужас при мисълта за онова, което би могло да бъде открито. Състоянието на нервната ми система стремително се влошаваше, но най-страшно от всичко беше обстоятелството, че по никакъв начин не можех да си обясня действителните причини за настъпилата промяна.

В този смисъл доста показателен за психическата ми стабилност е начинът, по който реагирах на една от случайните находки. Това стана на единайсети юли — в ясна лунна нощ, когато хладното сребристо сияние се разливаше по хребетите на пясъчните дюни, лишавайки тривиалния пустинен пейзаж от реалния му облик. Бях се отдалечил на по-голямо разстояние от обичайното и тъкмо смятах да се връщам към лагера, когато зърнах пред себе си огромен камък, рязко отличаващ се от всички разкопани досега. Доколкото можах, поразчистих пясъка с ръце, след което се наведох и внимателно разгледах находката си, добавяйки към лунното сияние и светлината на джобното си фенерче.

За разлика от другите блокове този имаше идеална кубична форма без никакви вдлъбнатини и изпъкналости и беше доста по-тъмен на цвят. На пипане наподобяваше по-скоро базалт, отколкото гранит, пясъчник или бетон, които бяха сред най-разпространените строителни материали в откритите досега руини.

И точно в този миг, сякаш под въздействието на някаква неведома сила или непознат инстинкт, аз изведнъж се изправих на крака, обърнах се и се затичах с всички сили към лагера. Поривът ми беше абсолютно несъзнателен и едва когато се озовах пред входа на

палатката, си дадох сметка за причината, накарала ме да се впусна в това паническо бягство. Необикновеният тъмен камък представляваше част от онези градежи, които бях виждал в сънищата си и за които намеквах част от най-древните митове. Прозрението ме накара да се разтреперя, защото нямаше съмнение за едно — този каменен къс някога е представлявал част от черните базалтови съоръжения, всяващи неизразим ужас в представителите на митичната Велика раса... Бил е част от конструкцията на някоя от високите слепи кули, оставени от полуматериалните чудовищни твари, които се спотайваха нейде из дълбините на подземните недра под запечатаните, охранявани от безсънни стражи люкове, ала всеки миг можеха да се изтръгнат навън, отприщвайки кошмарните си разрушителни сили.

Не успях да мигна чак до сутринта. Едва на разсъмване осъзнах цялата нелепост на случилото се. Заслужаваше ли си така да се плаша при материалното потвърждение на собствената си теория, опираща се на първобитните легенди и предания? Та нали всеки друг изследовател на мое място би реагирал по коренно противоположен начин — с въодушевление и ентусиазъм!

По време на закуската разказах на другите за среднощната си находка, след което заедно с Дайър, Фрийборн, Бойл и сина ми Уингейт се отправихме натам. Обаче ни очакваше разочарование. Нощните ветрове напълно бяха променили релефа на пясъчните хълмове, заличавайки всички оставени от мен следи; ето защо едва ли е учудващо, че повторното търсене на тайнствения камък не допринесе никакви плодове.

---

[1] Втората по големина пустиня в Австралия, разположена в северозападната част на континента (в щата Западна Австралия) на площ от 360 хиляди квадратни километра — Б.пр. ↑

[2] Питър Уорбъртън (1813–1889) — английски пътешественик, изследовател на Австралия. Неговото име носят град и река в Австралия — Б.пр. ↑

VI

Постепенно се приближавам до най-трудната част на повествованието си. Задачата ми се усложнява допълнително от обстоятелството, че не мога изцяло да гарантирам за достоверността на изложените факти. Има моменти, когато ми се струва, че всичко е било реалност, а не халюцинация; обаче тогава случилото се с мен придобива наистина грандиозно значение за цялото човечество... И може би тъкмо поради тази причина се чувствам длъжен да опиша онова, с което се сблъсках в австралийската пустиня.

Синът ми — професионален психолог, прекрасно запознат с всички подробности около здравословното ми състояние, — ще бъде първият човек, който ще прочете и оцени изповедта ми.

Но за начало искам да очертая основните контури на събитията — така, както ги видяха другите членове на експедицията ни. В нощта на седемнайсети срещу осемнайсети юли си легнах по-рано от обичайното, ала не можах да заспя. Ето защо някъде към единайсет часа излязох от палатката и — както бях правил неведнъж досега — закрачих в североизточна посока. На излизане от лагера срещнах един от работниците ни, австралиец на име Тъпър. Двамата си кимнахме мълчаливо и всеки си продължи по пътя.

На нощния небосвод не се виждаше и едно-единствено облаче, а нацърбеният лунен диск разливаше по пясъците злокобното си, мъртвешки бяло сияние. Навред цареше изненадваща тишина; не се долавяше и най-лек повей на вятъра. Впоследствие необикновеното затишие бе потвърдено от Тъпър и още двама души, които все още будували и ме зърнали как се отдалечавам на североизток по голата пясъчна равнина.

Около три и половина върху лагера ненадейно се стоварил яростен порив на вятъра, който съборил три палатки и вдигнал всички на крака. Както и преди, небето било ясно и пясъците пулсирали като живи на фона на призрачната лунна светлина. При огледа на палатките отсъствието ми веднага било забелязано, но понеже знаели за навика

ми да се разхождам нощем, спътниците ми не се разтревожили. Само трима от хората ни — до един австралийци — почувствали някакво странно и зловещо присъствие във въздуха.

Макензи обяснил на професор Фрийборн, че този страх се е предал на хората от разказите на туземците — в легендите им се говорело за зли ветрове, които в ясно време духали на определени интервали над тези пустинни райони. Според древните предания мощните им пориви сякаш се носели изпод земята, от гигантски каменни постройки, където се случвали невъобразими, страховити неща.

В четири след полунощ бурята секнала също тъй внезапно, както и започнала, оставяйки подире си променен до неузнаваемост ландшафт. Малко след пет, когато подпухналата гъбеста луна започна да се спуска към западния хоризонт, най-накрая се завърнах в лагера — без шапка и фенер, с изпокъсани и мръсни дрехи. Повечето от членовете на експедицията вече се бяха върнали в палатките си и само професор Дайър седеше пред входа на своята, пушейки замислено лула. При вида на окаяното ми състояние и безумното изражение на лицето ми той тутакси извика доктор Бойл и двамата ме съпроводиха до палатката ми, където ми помогнаха да легна. Не след дълго към тях се присъедини и синът ми, разбуден от вдигнатия шум. Всички дружно се заеха да ме успокояват, настоявайки, че сега преди всичко имам нужда от сън.

Обаче и дума не можеше да става за това. Психологическото ми състояние беше крайно нетипично — никога преди не бях изпитвал подобна нервна възбуда. В крайна сметка успях да ги убедя да ме изслушат и се захванах красноречиво да им описвам среднощното си приключение с треперещ глас.

Казах им, че по време на разходката изведнъж ме е налегнала някаква необяснима умора, легнал съм върху пясъка и неусетно съм задрямал. Тогава ми се присънил и най-ужасният кошмар, осенявал някога съновиденията ми. Пробудил ме внезапен порив на вятъра, който бил толкова мощен, че вдигнал облаци от прах във въздуха. Обтегнатите ми до краен предел нерви не издържали и аз съм се втурнал презглава в панически бяг — тичал съм на сляпо, сред полузаритите от пясъка каменни блокове, в резултат на което и съм

придобил този плачевен вид. Вероятно дрямката ми е била доста продължителна, съдейки по това, че вече беше утро, а не нощ...

Нарочно не навлизах в подробности относно видяното — било насън или наяве — и проявих изключителна сдържаност при засягането на тази тема. Обаче изтъкнах необходимостта от промяна на по-нататъшните ни планове и — неочаквано за всички — започнах пламенно да настоявам да се откажем от разкопките в североизточна посока.

Становището ми не беше особено убедително, понеже се позовавах главно на аргументите, че там находките са разпръснати доста по-нарядко, че не бива да плашим суеверните работници, че отпуснатите ни от университета средства са на привършване и тем подобни нелепи и неправдоподобни обяснения. Както би могло да се очаква, никой не възприе насериозно думите ми — включително и синът ми, който беше видимо обезпокоен от здравословното ми състояние.

Прекарах целия следващ ден в лагера, без да вземам никакво участие в разкопките. Нещо повече — дори не се доближих до местата, където се провеждаха. Реших възможно най-скоро да се завърна у дома, понеже не можех да разчитам на нервите си, и накарах Уингейт да ми обещае, че ще ме откара с аероплана до Пърт, който се намираще на около хиляда и петстотин километра оттук. Синът ми ме увери, че ще го стори веднага щом приключи с въздушния оглед на онзи участък от пустинята, където бях прекарал цялата предишна нощ.

Разсъждавах по следния начин: ако успее да открие някакви следи от онова, на което се бях натъкнал преди броени часове, то аз — независимо от риска да стана обект на присмех — щях категорично да се възпротивя на продължаването на разкопките. Надявах се, че в този случай на моя страна ще застанат работниците, които и бездруго бяха наплашени от злоещите прокоби на аборигените. За щастие, разузнавателният полет на Уингейт, извършен малко след пладне над въпросния район, не се увенча с абсолютно никакви открития.

Повтаряше се същото, което се бе случило и с базалтовите блокове — движението на пясъците беше заличило всички следи. В този момент даже съжалих, задето по време на бягството си бях изгубил единственото вещественно доказателство, ала сега благославям тази загуба, защото ми позволява да вярвам в илюзорния характер на

среднощните ми впечатления. Дано онази дяволска бездна не се разтвори никога и пред никого!

На двайсети юли Уингейт ме откара благополучно в Пърт, макар че не пожела да се откаже от експедицията и да се прибере заедно с мен в Америка. Обаче остана в града до двайсет и пети, когато се качих на парахода за Ливърпул. И ето че сега, докато си седя в каютата на „Емприс“^[1], отново и отново си мисля за случилото се и всеки път стигам до извода, че поне синът ми заслужава да узнае всичко. Понататъшната съдба на тези записки ще зависи единствено от него.

Тъй като не е изключено Уингейт да прецени, че изповедта ми заслужава да се обнародва и да достигне до по-широк кръг от читатели, незапознати с предисторията на описваните събития, започнах повествованието си отдалеч, стараяйки се да хвърля светлина върху всички по-неясни въпроси. Сега обаче пристъпвам директно към разказа за случилото се по време на онези съдбовни — и страшни — часове, които прекарах отвъд пределите на лагера.

С обтегнати до скъсване нерви и сякаш притеглен от някаква непреодолима сила, аз крачех в североизточна посока под прозрачната светлина на уродливо нацърбената луна. От време на време пред погледа ми се изпречваха стърчащи от пясъка отломки от монументални съоръжения — свидетели на неизмеримо далечни, отдавна потънали в забвение безименни епохи. Дори само видът на тези чудовищни плочи ми действаше потискащо, ето защо мислите ми постоянно се връщаха към сънищата и заченатите в дълбока древност легенди, които им бяха послужили като първоизточник. Усещах как в душата ми неусетно пропълзват неведомите страхове, които необятната пустиня всяваше в сърцата не само на суеверните аборигени, но и на много местни жители, във вените на чиито предци бе текла европейска кръв.

Вървах напред и все напред, без да се отклонявам от избраната посока, сякаш устремен към някаква зловеща, набелязана не от мен цел; дивите фантасмагории, кошмарните видения и мъчителните псевдоспомени кръжаха из главата ми в шеметен дяволски танц. Неволно се замислих за онези странно познати очертания сред пясъците, които Уингейт беше забелязал от аероплана, и ми се стори, че все едно напипвам залостена врата в масивната стена, преграждаща подземията на паметта ми. Врата, отвъд която ме очакваха страховити

тайни и зашеметяващи разкрития, обаче някаква чужда, незнайна сила така и не ми позволяваше да проникна в забранената зона.

Нощта бе тиха и безветрена, а контурите на мъртвешки бледите пясъчни дюни плавно се издигаха и спадаха, подобно на застинали във вечността океански вълни. Продължавах да напредвам; междуременно призраците от съновиденията ми, надигнали се от гълбините на съзнанието ми, моделираха угнетяващия пейзаж и подреждаха разпръснатите хаотично камъни в равни и гладки стени. Пред зора ми изпъкнаха гигантски праисторически здания, пронизани от безброй помещения и галерии, чиито причудливи барелефи и йероглифи сякаш искаха да ми кажат нещо на потъналия в забрава език на Великата раса...

На моменти ми се струваше, че съзирам огромни конусовидни силуети, които бродеха из просторните каменни зали, и тогава не смеех да сведа очи, за да не зърна собственото си уродливо туловище. В същото време не преставах да виждам и безбрежната равнина, осеяна с останките на древните монолити; нездравото лунно сияние се сливаше със светлината на кристалните лампи, а над пустинния ландшафт се извисяваха масивните стволове на гигантските папратовидни дървета — явно сън и реалност се бяха преплели в една хомогенна цялост.

Нямам представа колко дълго съм вървял и на какво разстояние се бях отдалечил от лагера, когато зърнах очертанията на първите каменни блокове. Най-вероятно внезапно надигналият се вятър ги бе извадил на показ от пясъчните им гробници. Пред мен се открояваше най-голямото стълпотворение на древни монолити от всички открити досега; само видът му бе достатъчен, за да ме изтръгне на секундата от нереалния свят на съновиденията ми.

Пристъпих напред, вдигнах фенерчето си и насочих лъча му към невероятната находка. На мястото на издигалата се тук пясъчна могила се виждаха множество грамадни плочи, подредени в неправилна окръжност с диаметър около четиринайсет-петнайсет метра. Височината на камъните — сега видях, че сред огромните блокове са разпръснати и по-малки — варираше от петдесет до двеста и петдесет сантиметра.

Веднага си дадох сметка, че тези руини се различават от всички останали, на които се бяхме натъкнали до този момент. При това не

само по безпрецедентното им количество, но и по особеностите на шарките, които се забелязваха по повърхността им. И макар че нито един от блоковете не представляваше нещо феноменално сам по себе си, щом погледът ми обхвана цялостната картина, изведнъж почувствах някакъв смътен проблясък — някакъв почти неуловим импулс, — който озари за миг мрака, царящ сред най-затъntenите кътчета на паметта ми.

Ненадейно бях връхлетян от истинския смисъл на видяното. Очертанията на шарките и плетениците, белязали всяка от архаичните плочи, представляваха не отделни декоративни елементи, а едно неделимо цяло. За първи път се сблъсках с древна каменна конструкция, съхранена в почти първоначалния си вид и разположение! Неспособен да удържа връхлетелия ме изследователски ентузиазъм, аз се втурнах към тайнствените монолити, като ги разчиствах с разтреперани ръце от пясъка и трескаво се мъчех да вникна в съдържанието, формата и стила на издълбаните върху тях линии и контури.

Постепенно в съзнанието ми започнаха да се оформят паралели между тези руини със следи от своеобразни йероглифни изображения и някои от писмените знаци, които бях зърнал в сънищата си. Имах чувството, че съм наясно с природата на архаичното съоръжение и неговата някогашна структура. Пред мисловния ми взор ненадейно се откри неестествено висока — над десет метра — и също толкова широка галерия, облицована с големи осмоъгълни плочи и увенчана с масивен сводест таван. От дясната ѝ страна се простираше цяла редица от просторни помещения, а в далечния ѝ край се виждаше нещо като полегата рампа, която описваше плавни кръгове към долните нива.

Бях поразен от характера на информацията, съдържаща се в тези видения — тя излизаше далеч отвъд рамките на логичните и рационални заключения, които можех да изведа от реално съществуващите камъни. Откъде знаех, че точно тук, дълбоко под земята, е скрита такава галерия? Как така бях сигурен, че в далечния ѝ край — който се падаше някъде зад гърба ми — е разположена наклонената рампа? И, не на последно място, по какъв начин бях научил, че дългият подземен проход, водещ към Площада с колонадите, започва от левия край на коридора, разположен на едно ниво над мен?

Откъде бих могъл да узная, че залата с многобройните машини и тунелът, по който се стигаше до централното хранилище, се намират на две равнища по-надолу? Как бих могъл да се досетя за наличието на един от зловещите, запечатани с металически ленти люкове на самото дъно на архитектурната конструкция? Потресен от неочакваното нахлуване на имагинерната реалност от кошмарите ми в обективната действителност, аз застинах на място, неудържимо разтреперан и облян в студена пот.

В следващия миг внезапно долових слаб полъх на хладен въздух, струящ — както ми се стори — от неголямата падина в централната част на развалините. Изведнъж виденията ми отново се разсеяха и аз видях единствено разпръснатите наред безбрежната пустиня каменни блокове, облени от злокобното мъртвешко сияние на гъбестата луна. Бях се сблъскал с напълно реално и осезаемо физично явление, защото това раздвижване във въздуха можеше да означава само едно — в пространството под праисторическите руини по всяка вероятност се криеше значителна подземна кухня.

В паметта ми тутакси изникнаха разказите на туземците за огромните тайнствени постройки, скрити дълбоко в земните недра, където се зараждали свирепи ветрове, носещи гибел на всичко живо. После почувствах как в съзнанието ми със страшна сила се завръщат образите от натрапчивите ми сънища и аз отново попадам под властта на псевдоспомените. Какво ли точно имаше под мен? Ами ако под краката ми, погребан под бремето на хилядолетията, се спотайваше самият първоизточник на всички легенди и предания за Великата раса, откъдето водеха началото си и моите псевдореминисценции? Не се ли намирах на прага на колосално откритие с невъобразимо значение за целия ни свят?

Колебанията ми продължиха само миг, разпръснати от любознателността и изследователската ми страст. Смътно осъзнах, че към тях се примесва и нещо друго — сякаш нечия чужда воля ме тласкаше напред, карайки ме да се движа почти автоматично и да превъзмогавам засилващия се с всяка минута страх. Прибрах фенерчето в джоба си и напрегнах мускули, за да отместя един от големите камъни встрани. Изобщо не подозирах, че имам сили за това, ала ето че успях. Щом избутах и другия каменен къс, стоящ на пътя ми, ясно почувствах осезаемия повей на влажен въздух, рязко контрастиращ на

фона на сухата пустинна атмосфера. Не след дълго вече бях съумял да разчистя всички отломки, които можеха да бъдат преместени, и пред невярващия ми взор се разкри тъмна пролука с неправилна форма, достатъчно широка, за да може през нея да се провере човек.

Включих фенерчето и насочих лъча му към царящия в дълбините на отворието мрак. Забелязах останки от древна каменна зидария и нещо като галерия, която потъваше надолу под ъгъл от четирийсет и пет градуса в северна посока. Явно бе застинала в това положение под въздействието на някакъв чудовищен натиск отгоре, по всяка вероятност възникнал в резултат на мащабен катаклизъм. Между прохода и повърхността на пустинята се виждаше обширно празно пространство, ограничено отгоре от полукръгъл сводест таван. Знам, че е трудно да се повярва на думите ми, ала под земята действително се беше съхранила част от грандиозен каменен градеж, по някакво чудо оцелял след дългата верига от геоложки катастрофи, разтърсвали планетата ни в продължение на хиляди или даже милиони столетия.

Сега, като се връщам мислено към онази юлска нощ в австралийската пустош, не мога да определя действията си другояче, освен като безразсъдни и безумни. Кой здравомислещ човек би дръзнал да се спусне съвсем сам в неведомата подземна бездна, без да вземе елементарни предохранителни мерки; все пак по това време никой от членовете на експедицията не знаеше нищо нито за направеното от мен откритие, нито за местонахождението ми... Подобно на послушно оръдие на съдбата, аз се впуснах в разбулването на примамащата ме неизвестност, сякаш направляван от нечия чужда воля и лишен от каквото и да е собствен избор.

Проврях се през отвора и започнах да се спускам надолу. В началото, за да пестя батериите, прибягвах до светлината на фенерчето само от време на време, като в зависимост от характера на поредния участък ту пристъпвах в изправено положение, ту пълзях на колене и лакти, търсейки внимателно всяка опора. Вляво и вдясно от себе си съгледах изградени от масивни блокове стени, докато пред мен лъчът не срещаше никаква преграда и буквално се разтваряше в черния мрак.

По време на спускането си съвсем изгубих представа за времето — до такава степен бях обсебен от загадъчните сенки в сумрачната галерия и ярките образи от подсъзнателните ми асоциации. Физическите ми усещания сякаш се бяха притъпили и дори страховете

ми, към които бях започнал да привиквам напоследък, сякаш бяха напуснали тялото ми и сега се взираха в мен някъде отстрани досущ като уродливи призрачни гаргойли.

Най-накрая достигнах до относително равна повърхност, осеяна с множество каменни късове и всевъзможни отломки. От двете ми страни — на около десетина метра от мен — се издигаха внушителни стени, които завършваха високо над главата ми със сводест купол. По цялото им протежение се виждаха сякаш безкрайни редици от йероглифи, чието значение и смисъл си оставаше пълна загадка за мен.

Най-силно впечатление обаче ми направи каменният свод на помещението. Горната му част така и си остана недостижима за светлината на фенерчето ми, ала все пак успях да разгледам долната част на монументалните арки. Сходството им с някои детайли от съновиденията ми беше поразително.

Нейде високо зад мен се мержелееше слабото, далечно лунно сияние, което ми посочваше обратния път навън и в същото време ми напомняше за всичко, което бях оставил горе на повърхността. Казах си, че не бива да изгубвам от поглед този единствен ориентир, ако искам отново да зърна своя син, чиито безусловна любов и подкрепа нито веднъж не ме бяха изоставили.

Бавно и предпазливо запристъпвах напред, придържайки се до лявата стена. За мое изумление пътят по хоризонталния коридор се оказа не по-малко труден от предшествалото го спускане. На едно място отместих няколко от по-големите камъни и разчистих с крак дребните късове, за да разгледам подовата настилка. Видяното ме накара да потреперя, защото покритието се състоеше от познатите ми осмоъгълни плочи, които все още — независимо от разрушителното влияние на времето — прилягаха перфектно една към друга, без каквито и да било фуги и неравности помежду си.

Отстъпих на няколко крачки от стената и внимателно я огледах на светлината на фенерчето. Повърхността на пясъчника показваше явните признаци на многовековното въздействие на влагата, обаче дори прояждащата сила на водата не беше в състояние напълно да заличи издълбаните изображения и надписи. При по-задълбочения си оглед установих, че далеч не навсякъде каменните зидове са съхранени в добро състояние; имаше места, където усещането за порутеност и разруха надделяваше над всичко останало и това ме наведе на мисълта,

че архаичното съоръжение едва ли ще успее още дълго да запази първоначалния си вид.

Ала повече от всичко друго ме тревожеха йероглифните изображения върху камъните. Въпреки опустошителната работа на времето и стихииите, от близко разстояние очертанятията им бяха ясно различими и напълно — до най-дребния детайл включително — съвпадаха с видяното от мен насън. По всяка вероятност, след като бяха направили силно впечатление на далечните ни предци, те бяха залегнали в първобитните митове, до които се бях докоснал и аз в периода на амнезията си, поставяйки началото на тази безкрайно дълга върволица от хипнотични възпоминания.

Но как бих могъл да си обясня съвършеното сходство на всяка линия от стената — всяка нейна извивка и завъртулка — със съответните образи, които ме преследваха в продължение на толкова години от съновиденията ми? Възможно ли беше да има такова удивително, тотално сливане между действителността и мисловните представи за нея, получени по косвен начин?

И дума не можеше да става за случайност, нито пък за приблизителна прилика. Без съмнение този построен преди милиони години коридор представляваше пълно копие на онзи, който ми се явяваше насън в течение на стотици нощи подред и който познавах не по-зле от собствения си дом на Крейн Стрийт в Аркхам! Естествено, в кошмарите ми отсъстваха всички налични тук признаци на разрухата, но в дадения случай това не беше толкова съществено.

В момента най-важно от всичко бе това, че бях разпознал мястото, където се намирах. Познато ми беше и разположението на самата конструкция сред другите подобни съоръжения в гигантския град от сънищата ми. Изведнъж си дадох сметка, че мога без никакви усилия да достигна до всяко помещение, което ми бе необходимо — както в рамките на сградата, из която бродех в момента, така и във всяка друга част на погребания под земята мегаполис... стига, естествено, да не се беше превърнал в колосално стълпотворение от руини. Но какво, за Бога, можеше да означава всичко това? Що за страховита реалност би могла да се крие зад фасадата на старинните легенди за съществата, обитавали някога тези праисторически лабиринти?

Думите са безсилни да опишат неистовия хаос, царящ в главата ми. Познавах това място. Знаех какво има долу; знаех какво е имало и горе, на най-високите етажи на огромната кула, преди да рухнат и да разпръснат отломките си по земята, която след цяла вечност се превръща в част от Голямата пясъчна пустиня. Не без вътрешен трепет осъзнах, че не се нуждаех от бледото петънце на лунния диск; ако изобщо бях сигурен за нещо, то беше, че и да исках, не мога да се изгубя или заблудя тук.

Стоях, разкъсан от изпепеляваща нерешителност; инстинктът за самосъхранение ми нашепваше да бягам, ала трескавото любопитство и някаква странна, непреодолима обреченост ме тласкаха напред. Какво се бе случило с този титаничен град през милионите години, дялящи го от видяното насън и сегашната реалност? Беше ли се съхранила плетеницата от подземни коридори, съединяващи всички тези грамадни здания и монументални кули? Възможно ли бе да е оцеляло и нещо друго от далечния свят на Великата раса? Ще намеря ли отново сградата, където ме бяха обучавали на писмеността на пришълците, или онази кула, върху чиито стени С'гг'ха — похитеният разум от расата на хищните звездоглави обитатели на Антарктика — бе издълбал своите причудливи писмена? Запазена ли беше наклонената рампа, водеща към залата с пленените съзнания, намираща се на две нива под мястото, където стоях в момента? Присетих се за една от другите жертви на Великата раса — удивително полупластично същество от вътрешните кухни на неизвестна нам планета, намираща се отвъд орбитата на Плутон, комуто бе отредено да живее след осемнайсет милиона години напред в бъдещето; въпросното създание бе изваяло в тази зала цяла скулптурна композиция от голям къс сурова глина.

Затворих очи и притиснах длани към главата си в отчаян опит да прогоня от съзнанието си тези безумни, влудяващи фрагменти от енигматичните ми сънища. И точно тогава изведнъж почувствах хладния полъх на струящия насреща ми влажен въздух — ясно свидетелство, че там, долу, все още се спотайват зеещите бездни на отдавна мъртви светове.

Докато възсъздавах в паметта си разположението на залите, проходите и галериите, се замислих и за централното хранилище. Дали водещият към него коридор бе запазен? Пред мисловния ми взор

изникнаха дълги редици с правоъгълни контейнери от неръждаем метал, всеки от които съдържаше оригинален ръкопис. Там, ако се вярваше на сънищата и легендите, се пазеше историята на разумния живот в необятните простори на Космоса — от момента на зараждането му до бъдещия му край, — записана от пленници от всички епохи и цивилизации на нашата слънчева система. Да, съгласен съм, че тази мисъл звучи безумно, ала нима погребаният свят, из който бродех, не беше също тъй безумен като мен?

Помнех точното местоположение на личния си контейнер — на най-долното ниво в секцията за низшите гръбначни. Колко пъти го бях отварял посредством натискане и завъртане на хитроумната кръгла металическа ръкохватка... Всяка подробност, всеки детайл се открояваха с поразителна яснота и точност в съзнанието ми. Ако стелажите с ръкописите все още бяха там, със сигурност щях да възпроизведа необходимата последователност от движения и да отворя контейнера за броени секунди! Колкото и да не ми се иска да го призная, може би точно тази мисъл бе възвестила пълното ми умопомрачение. В следващия миг вече се носех из осеяния с препятствия подземен коридор, следвайки добре познатия маршрут, който трябваше да ме отведе още по-дълбоко в земните недра.

---

[1] Императрица (англ.) — Б.пр. ↑

VII

От този момент нататък едва ли може да се вярва напълно на впечатленията ми — и аз самият продължавам да се вкопчвам в отчаяната надежда, че онова, което се случи, е плод на демоничен сън или на безумна халюцинация. В трескавата си възбуда възприемах всичко около мен през пелената на призрачна мъгла, която ту се разсейваше, ту се сгъстяваше. Лъчът на фенерчето ми се мяташе из тъмнината, изтръгвайки от нея отделни фрагменти от стените, осеяни със странно познати ми йероглифи. На едно място част от свода беше разрушена и пътят ми се оказа преграден от огромна каменна купчина; нямах друг начин да я преодолея, освен с катерене, при което почти достигнах до горната част на галерията, откъдето висяха тежки гроздове от масивни сталактити.

Среднощният ми кошмар, който сякаш бе достигнал своя апогей, се задълбочаваше допълнително от изпепеляващо ярките картини от псевдоспомените ми. Само едно нещо ми изглеждаше някак странно и доста непривично — собственият ми ръст в сравнение с гигантските мащаби на помещенията. През цялото време имах чувството, че съм смален, защото човешките ми размери никак не се връзваха в съзнанието ми със заобикалящата ме обстановка. Като че ли съзерцанието на тези внушителни стени от височината на обикновения човешки ръст представляваше нещо свършено ново и ненормално. Непрекъснато свеждах очи към тялото си и всеки път изпитвах нещо подобно на изумление и смътно безпокойство.

Стремително навлизах все по-навътре в тайнствените недра на черната бездна, като тичах, скачах, препъвах се и нерядко падах; веднъж дори за малко да счупя фенерчето си. Всичко в тези дяволски катакомби ми беше познато — всеки ъгъл, всеки камък, всеки сводест проход — и пробуждаше в съзнанието ми съответния спомен.

Някои от помещенията бяха напълно разрушени, докато други се бяха съхранили в пълната си цялост. От време на време попадах на зали, пълни с масивни металически съоръжения, в които веднага

разпознах пиедесталите или масите от сънищата ми. Съвсем малка част от тях бяха оцелели; повечето бяха изпотрошени, деформирани и смачкани, без съмнение под напора на някаква незнайна чудовищна сила.

Най-сетне успях да се добера до наклонената рампа и започнах спускането си, ала твърде скоро бях спрял от неочаквано препятствие. Явно падналите тук каменни късове бяха пробили пода на галерията, защото пред мен зееше бездънна пропаст, широка приблизително метър и трийсет сантиметра в най-тясната си част. Припомних си, че под мен би трябвало да има още поне две нива, на най-ниското от които се намираха масивните, запечатани с металически ленти люкове, блокиращи изходите от смъртоносните дълбини на Земята. И сега едва ли ги пазеха въоръжени стражи, защото кошмарните твари, обитаващи подземните недра, отдавна бяха извършили своя акт на възмездие и през милионите дялящи ни оттогава години постепенно бяха отслабнали, деградирали и — защо не? — може би бяха измрели. Във всеки случай, със сигурност би следвало да са изчезнали преди човешкото господство на планетата да бъде заменено от могъщата цивилизация на бъдещите насекомовидни същества. Разсъждавайки по този начин, аз се сетих за разказите на местните туземци и неволно потреперих от внезапно връхлетялото ме чувство, че не съм сам в тази злокобна крипта.

Преодоляването на зейналия пред мен отвор не се оказа никак лесно, понеже струпванията от камъни не ми осигуряваха добра възможност да се засиля, обаче безумието ми явно се оказа по-силно от страха. Избрах най-тясната част на пропастта, в близост до лявата стена на прохода, където на срещуположната страна имаше достатъчно просторна площадка за приземяване, и скочих.

Изпитанието премина благополучно. Не след дълго се спуснах едно ниво по-ниско и минах покрай залата, отрупана с изпочупени и смазани под тежестта на сгромолясалите се каменни блокове машини. Маршрутът продължаваше да ми е пределно познат и всичко продължаваше да се намира там, където трябваше да бъде, ето защо аз уверено пристъпвах напред. След няколко крачки се озовах пред входа на коридора, който трябваше да ме отведе до централното хранилище.

Струваше ми се, че мина цяла вечност, докато вървах, скачах и пълзях из този безкраен тунел. Тук-там срещах и непознати надписи и

изображения по стените — обяснението, което ми хрумна, беше, че очевидно са се появили в по-късен период. На няколко пъти се отклонявах от основната галерия и свивах в страничните ѝ разклонения, където само на два пъти открих съществени различия с видяното от мен насън — в единия случай например добре познатият ми проход беше зазидан и поради някаква причина запечатан с масивни металически ленти.

С големи усилия превъзмогнах внезапно връхлетелия ме пристъп на слабост и смътно безпокойство, докато прекосяхах подземното помещение на черната базалтова кула, в чиято вътрешност сякаш пулсираше някаква невидима и зловеща енергия. Основата ѝ представляваше окръжност с диаметър шейсет-седемдесет метра, повърхността на стените ѝ бе гладка и равна, лишена от каквито и да е изображения и надписи, а наред пода — който изглеждаше изненадващо чист и незасегнат от отломките, като се изключи тънкият слой от прах и пясък — се виждаше широко черно отверстие. Вдигнах очи нагоре и видях, че подобно отверстие се забелязва и на високия таван. Стълби и наклонени рампи отсъстваха — може би защото представителите на Великата раса избягваха дори да се доближават до тези архаични съоръжения, а онези, които ги бяха издигнали, не се нуждаеха от традиционни средства за слизване и изкачване.

Спомнях си добре това място от съновиденията си, но тогава водещият надолу отвор бе закрит от тежък люк, който беше запечатан с металически ленти и постоянно се охраняваше. Сега зееше напълно открит и от черните гълбини извираше непрекъснат поток от студен влажен въздух. Побързах да продължа по пътя си, стараяйки се да не мисля какво би могла да таи в себе си тази мрачна бездна.

Коридорът ставаше все по-трудно проходим и скоро достигнах до място, където рухналият участък от тавана бе образувал същинска грамада. Заех се да се катеря по нея и щом се озовах на най-високата ѝ част, не видях над себе си нито свод, нито стени, а само празнота, из която лъчът на фенерчето ми безпомощно се губеше. Според разчетите ми тук би трябвало да се намира сутеренната част на зданието с металическите артефакти, чиято фасада излизаше на третия площад, разположен недалеч от централното хранилище.

От другата страна на грамадата пак открих своя тунел, но ето че само след броени метри пътят ми бе преграден от ново препятствие.

Този път планината от отломки беше толкова висока, че между нея и опасно провисналия свод само на отделни места се виждаха неголеми пролуки. С упорство и решимост, присъщи само на един безумец, аз започнах да отмествам огромните каменни късове и да разгребвам пясъка с ръце, като всяка секунда рискувах да наруша нестабилното равновесие и да приведа в движение цялата тази многотонна маса. В крайна сметка успях да се провра, като пълзах на четири крака, стиснал фенерчето между зъбите си, а острите краища на увисналите от тавана гигантски сталактити стържеха безмилостно гърба ми.

Вече се намирах съвсем близо до подземния комплекс, където се съхраняваха главните архиви. Само след няколко минути се озовах пред ниска овална зала с множество сводести изходи. Стените й — или поне в онази си част, която осветих с фенерчето си — бяха отрупани с йероглифни писмена и характерни криволинейни символи, част от които се бяха появили след обхванатия от сънищата ми период.

Разбрах, че съм достигнал целта си, ето защо свърнах наляво и минах под добре запазената арка на интересувания ме проход. Почти не се съмнявах, че коридорите и галериите оттук нататък ще бъдат в доста по-добро състояние в сравнение с тези, по които бях дошъл дотук. Ако не заради друго, то най-малкото защото строителите на това гигантско подземно съоръжение, където се съхраняваха летописите на всички цивилизации от Слънчевата система, бяха обърнали особено внимание на неговата солидност, устойчивост и дълготрайност. Грамадните гранитни блокове бяха подредени с математическа прецизност, перфектно балансирани и скрепени от цимент с недостижима за човечеството здравина, в резултат на което дори и сега, след безброй години, отделните градивни елементи все още бяха неразривно слети в едно монолитна цялост. Внутрителните стени и сводове продължаваха да заемат придадената им в началото безупречна форма, а върху покрития с прах под не се виждаше и следа от каменни късове или други отломки.

Липсата на сериозни препятствия веднага се отрази на скоростта ми на придвижване. Подклаждан от трескаво нетърпение, аз се впуснах в бяг. Докато се носех по коридора, за пореден път се уверих колко добре си спомням всички детайли от обстановката. Таваните тук бяха по-ниски в сравнение с повечето други коридори, а от двете ми страни се простираха дълги редици от металически стелажи.

Покритите с йероглифи вратички на отделните камери ту бяха заключени, ту зееха широко разтворени; естествено, имаше и такива, които бяха смачкани под напора на някогашните тектонични деформации. От време на време се натъквах на купчини прашни ръкописи, валящи се по земята — най-вероятно се бяха изсипали от рафтовете в резултат на поредното земетресение. Върху периодично разположените из прохода колони се виждаха извити символи и писмени знаци, които указваха систематичното разпределение на книгите по класове и раздели.

Изведнъж се заковах на място пред един от металическите шкафове, чиито вратички бяха отворени, протегнах се и — след немалко усилия от моя страна — успях да смъкна от най-горната полица най-тънкия контейнер. Изписаното върху капака заглавие беше на езика на странните йероглифи, макар че в контурите и разположението им имаше нещо, което ми се стори необичайно на фона на предишните.

Поставих контейнера на пода и с бързи, и точни движения освободих сложния механизъм, заключващ металическата кутия. Вече изобщо не ми правеше впечатление колко добре си спомням сложната последователност от действия, необходими за отварянето на капака; знанията ми сякаш бяха вкоренени на инстинктивно ниво. Извадих книгата от неръждаемия контейнер. Както ѝ очаквах, страниците ѝ бяха с размери приблизително четирийсет на петдесет сантиметра, а общата дебелина на томчето (заедно с гъвкавите му метални корици) не надхвърляше пет-шест сантиметра. Отваряше се като джобен бележник — не настрани, а нагоре. Материалът на листовите и самият текст на практика не бяха пострадали от времето — без проблеми различавах широките, причудливо оцветени писмени знаци, които не приличаха нито на тукашните йероглифи, нито на която и да е земна азбука.

Внезапно ме осени, че това навярно беше езикът на едно от пленените съзнания, с които се бях срещнал насън — то бе похитено от голям астероид, където се бяха съхранили древните форми на живот от първичната планета, част от която представляваше. В същото време се сетих, че този раздел от архивите беше предназначен за цивилизациите, обитавали различни от Земята планети.

Най-сетне успях да се откъсна от този уникален, но съвършено непонятен документ, оставих го на пода и продължих нататък, като замених изтощените батерии на фенерчето си с нови. (Добре че винаги гледах да имам под ръка поне един комплект резервни.) Звуците от стъпките ми отекваха с необичайно силно ехо под сводовете на праисторическите катакомби, а и следите от подметките ми изглеждаха някак плашещо наред прашния под на галерията, където нито веднъж през всичките тези милиони години от историята ѝ не бе стъпвал човешки крак.

Не след дълго стигнах до място, където коридорът беше заменен от наклонена рампа; без да забавям темпото си, аз започнах да се спускам надолу. Изобщо не обръщах внимание на сменящите се един подир друг етажи, нито пък се спирах, за да разгледам какво се крие на всеки от тях. Наместо това се носех като обладан от демон напред, без дори да съм наясно каква е същинската ми цел в тази безумна надпревара с времето; всичко се случваше сякаш покрай и въпреки волята ми. Имах чувството, че ми е предоставена незавидната роля на свидетел или изпълнител, способен единствено да възприема, но не и да влияе върху хода на събитията. Междувременно в съзнанието ми все по-настойчиво ехтеше някакъв особен ритъм, в такт с който китката на дясната ми ръка описваше онези причудливи движения, с които се отваряха хитроумните ключалки на металическите контейнери.

Щом се озовах на най-ниското ниво, без колебания завих надясно от наклонената рампа. Изненадващо и за самия мен, сякаш под влиянието на непонятен, смътен инстинкт, започнах да пристъпвам доста по-тихо и предпазливо, сякаш се боях да не би нещо да узнае, че нарушавам спокойствието на тази хилядолетна мъртвешка обител. Естествено, по-внимателните ми крачки доведоха до забавяне на устремното ми темпо, но това не ме притесняваше особено, защото интуицията ми подсказваше, че крайната ми цел ме очаква някъде напред, съвсем наблизо.

И не само тя. Усецах нечие зловещо присъствие, което ме изпълваше с неясна тревога, но срещата с което нямаше как да избегна. Каквато и да бе природата му, то ме дебнеше в надипления пред мен мрак. И ето че съвсем скоро, когато почувствах влажния полъх на студения въздух, лизнал пламналата ми от трескава възбуда кожа,

изведнъж разбрах причината за необяснимия си страх — предстоеше ми отново да прекося грамадния цилиндричен кладенец на сляпата базалтова кула, където трябваше да се намира още един от запечатаните и зорко охраняваните люкове. Само че сега нямаше да има стражи, които да го пазят.

Щом пристъпих в гигантската овална зала на кулата, със затаен дъх и буквално на пръсти се шмугнах покрай скверната черна шахта, чиято застрашителна тъмна паст зееше широко отворена. Проходът от другата страна на кулата, в който с облекчение се втурнах, отново бе осеян с металически стелажи, пълни с древни манускрипти. Ненадейно вниманието ми беше привлечено от няколко шкафа, рухнали съвсем неотдавна, съдейки по тънкия слой прах върху разсипаните от тях контейнери. И в същия миг сякаш бях ударен от гръм — замръзнах на място, неспособен нито да помръдна, нито да проумея на какво точно се дължи внезапният ми пристъп на паника.

Съборените лавици, прекатурените шкафове и разпилените по земята металически кутии не бяха нещо, което съзирах за първи път, особено като се имаха предвид неизброимите земетресения, разтърсвали тези мрачни лабиринти през хилядолетното им съществуване. Не, в конкретния случай причината беше другаде и едва когато пристъпих по-близо до валящите се на пода купчини, загадката ми се изясни. По-близкият оглед на светлината на фенерчето показва, че повсеместният слой прах изобщо не е толкова равномерно разпределен, както ми се бе сторило в началото. На някои места беше съвсем тънък или почти го нямаше, сякаш неотдавна — преди няколко месеца или най-много година — някой или нещо бе минало оттук.

И като че ли това не бе достатъчно, върху запрашената повърхност се виждаха и някакви странни отпечатъци, вероятно оставени тук съвсем наскоро. Бях озадачен както от формата и разпределението им, така и от обстоятелството, че в тях нямаше нищо хаотично и произволно. Когато доближих фенерчето до пода, тревогата ми се усили още повече. Създаваше се впечатлението, че това са не просто някакви си ивици или петна, а съвсем ясни и отчетливи следи, обособени в три отделни групи, всяка заемаща квадратен участък със страна трийсетина сантиметра. Във всеки от тези участъци се виждаха по пет кръгли петна с диаметър седем-осем сантиметра: едното бе

разположено най-отпред, а останалите четири — малко по-назад и встрани от него.

Тези дири — ако действително бяха нечии дири — водеха в две различни направления, сякаш онова, което ги бе оставило, първо беше минало в едната посока по коридора, след което се бе върнало обратно по същия маршрут. Разбира се, със същия успех бих могъл да припиша необикновените отпечатъци на съвсем естествени процеси и да не се поддавам на мъгляви страхове... ако не бях забелязал още една съществена и зловеща подробност. Единият край на веригата от следи стигаше до прашната купчина от рухнали металически стелажи и контейнери, след което посоката се обръщаше и дирята завършваше там, откъдето бе започнала — до самия ръб на черната бездна в центъра на сляпата базалтова кула, откъдето извираше роденият в чудовищните подземни глъбини студен и влажен вятър.

VIII

Колкото и съкрушителен да беше парализираният ме страх, обсебилата съзнанието ми чужда воля явно се оказа по-силна. Никакви разумни доводи не бяха в състояние да ме накарат да продължа напред след видяното най-малко и насън; никакви аргументи не можеха да ме заставят да изследвам същността на неведомите отпечатъци и онези смътни спомени, които се бяха пробудили в съзнанието ми под въздействието на дяволската находка. Ала въпреки всичко това дясната ми ръка не прекратяваше ритмичните си движения, манипулирайки невидимите механизми на въображаемата ключалка. Когато постепенно започнах да идвам на себе си, открих, че тичам по безмълвните призрачни коридори, все тъй устремен към неумолимо притеглящата ме тайнствена цел.

Едва сега в главата ми започваха да възникват въпросите, които всеки друг човек на мое място без съмнение би си задал по-рано. Ще мога ли да проникна в хранилището? Ще успея ли да достигна необходимия рафт от сегашната височина на скромния си ръст? Ще се справи ли човешката ми ръка с хитроумния заключващ механизъм, сътворен в най-дълбока древност? Ами ако ключалката се окаже повредена? Какво ще сторя — или какво ще се осмеля да сторя — с онова, което тъй пламенно жадувах да придобия и от което тъй силно се страхувах? Дали бъдещата ми находка ще се превърне в чудовищно потвърждение на истината, която не се вписва в рамките на нормалните човешки възприятия — в последната точка на цялата тази безумна, фантастична и страшна история, — или в крайна сметка ще послужи като поредното доказателство за собствената ми лудост?

Внезапно прекратих своя бяг и се спрях пред една стена, отрупана с няколко реда стелажи. Отгоре им бяха наредени множество металически камери, всяка снабдена с отделна вратичка, върху която се виждаше йероглифен надпис. Тук почти не се забелязваха следи от разруха — от огромното количество клетки в тази секция само три зееха широко отворени.

Поех си дълбоко дъх. Онова, което ме интересуваше, се намираще на един от най-горните редове и на практика беше недостижимо за човешки ръст. Огледах внимателно стената и след кратък размисъл стигнах до извода, че навярно бих могъл да се изкатери по нея, използвайки кръглите дръжки на масивните вратички в качеството им на опори. До известна степен задачата ми се улесняваше от отворената вратичка на четвъртия ред отдолу нагоре. Що се отнася до фенерчето, можех да го стискам между зъбите си, както вече неведнъж бях правил при преодоляването на най-трудните препятствия.

Доста по-проблематично се очертаваше спускането, защото щях да имам допълнителен товар. Хрумна ми, че бих могъл да закача една от кукичките на ключалката на контейнера за яката на дрехата си и да го нося като раница. Най-силно ме безпокоеше изправността на механизма, заключващ вратичката на камерата. Почти не се съмнявах, че ще успея да го отворя, въпросът беше самата система да не е блокирала или заяла с времето.

И тъй, пъхнах фенерчето между зъбите си и започнах да се изкачвам, като се вкопчвах в стърчащите сферични дръжки. В интерес на истината, те се оказаха доста ненадеждни опори, за сметка на зейналата вратичка от четвъртия ред, която ми помогна най-много. Възползвайки се първо от откритата се ниша във вътрешността на клетката, а после и от самата люлееща се наляво-надясно вратичка, в края на краищата успях да балансирам върху горния ѝ ръб. Така, бавно и внимателно, съумях да се добера до необходимата ми ключалка.

В началото изтръпналите ми от напрежението пръсти не можаха да се справят с гладката овална ръкохватка, ала постепенно започнаха да се движат в такт със зададения от паметта ми ритъм на движенията. Сложната последователност от натискания и завъртания все по-ясно се открояваше в мозъка ми, който веднага даваше команди на мускулите ми. Слава богу, съществените анатомични различия между човешките ръце и крайниците на огромните конусовидни същества не ми създадоха допълнителни затруднения. Заклучващият механизъм поддаваше с лекота и след по-малко от пет минути слухът ми долови онова сухо изщракване, което ми беше толкова добре познато и в същото време ми се стори абсолютно изненадващо. Може би защото рационалната част от съзнанието ми изобщо не бе готова да го

възприеме като обективна, неоспорима реалност. В следващия миг масивната вратичка бавно — и почти безшумно, с едва доловимо проскърцване — се завъртя на архаичните си, ала все още перфектно функциониращи шарнири.

Нервната ми възбуда достигна до краен предел, когато зърнах края на отбелязания с йероглифи металически контейнер. Внимателно го издърпах навън, отприщвайки същинска лавина от ситни пясъчни пращинки отгоре си, и застинах със затаен дъх. Всичко беше тихо.

При огледа отблизо се убедих, че външно контейнерът по нищо не се различава от другите, които бях видял из подземния лабиринт. Размерите му бяха петдесет на четирийсет сантиметра при дебелина седем-осем, с релефно изобразени йероглифи на плоския капак.

Понеже можех да използвам само едната си ръка, ми отне малко повече време, докато освободя заключващата система. Когато най-накрая успях да отворя капака, поднесох металическата кутия към тила си и закачих кукичката на причудливата ѝ ключалка за яката на дрехата си, така че да увисне на гърба ми. Сега вече и двете ми ръце бяха свободни и аз започнах да се спускам предпазливо надолу.

Щом краката ми стъпиха на земята, мигом коленичих, освободих контейнера от яката си и го положих на пода. Ръцете ми трепереха и в продължение на няколко секунди не се решавах да го отворя, сякаш се боях от онова, на което щях да се натъкна вътре.

Ако предметът действително се намираше там — и ако всичко не беше просто поредният сън, — откликът от това откритие щеше да проехти далеч отвъд пределите на човешкото въображение. Особено ме плашеше кратковременната ми неспособност да допусна, че това се случва насън, а не наяве. Усещането за реалността на произтичащото бе плашещо и отново ме изпълва със страх всеки път, когато си припомням тази сцена.

В крайна сметка извадих книгата от контейнера и като хипнотизиран се загледах в до болка познатите ми йероглифи на корицата ѝ. Бяха прекрасно запазени и на моменти ми се струваше, че съвсем малко ми остава да разбере смисъла на написаното. А може би навремето — докато бях в плен на необичайната си амнезия — ги бях разчитал без затруднения, познавайки перфектно загадъчния им език?

Времето течеше, а аз още се колебаех. Нямам никаква представа колко минути отминаха, преди най-сетне да се осмеля да повдигна

металната корица на ръкописа. Изведнъж си спомних за фенерчето, което продължаваше да стои между зъбите ми, ето защо побързах да го сложа върху прашния под и да го изключа, за да не изхабя батериите му. Едва когато се озовах в пълен мрак, насъбрах необходимата смелост и отгърнах тънката обложка, след което бавно вдигнах фенерчето, насочих го към страницата и натиснах копчето.

Един-единствен поглед ми бе достатъчен. Изведнъж ми причерня пред очите и аз рухнах на земята, като използвах последните остатъци от здравия си разум, за да изключа фенерчето и да стисна здраво зъби, за да не закрепця като обезумял. Онова, от което се бях опасявал, все пак се беше случило. Бях зърнал в книгата точно това, което бях очаквал да видя и от което се страхувах до смърт. Лежах, проснат наред подземяната галерия, обгърнат от хилядолетен мрак и притисках ледените си длани към пламтящото си лице. Или все още сънувах и халюцинирах, или времето и пространството бяха решили да издевателстват над мен, помрачавайки разсъдъка ми.

Не, това не можеше да не е сън — здравият ми разум просто отказваше да допусне обратното, — но за да се убедя окончателно в истината, трябваше да преживея отново целия ужас и да отнеса находката горе на повърхността. Тогава, в присъствието на сина ми и останалите членове на експедицията, всичко щеше да си дойде на мястото. Виеше ми се свят — ако можеше да се говори за световъртеж в непрогледната тъма, където и най-зорките очи не бяха в състояние да открият каквото и да било сред чернотата. Фантастични мисли и картини стремително препускаха из трескавото ми съзнание, изпълвайки ме с безграничен, парализиращ възприятията ми ужас, и аз вече дори не се опитвах да откроя границата между реалните факти и отгласите от безумните съновидения.

Замислих се за странните следи върху прашната земя и потръпнах, изплашен от звука на собственото си дишане. Отново включих фенерчето за няколко секунди и се загледах в първата страница от манускрипта с такова чувство, с каквото навярно се визира обреченото животинче в студените очи на отровната змия. Сетне, за пореден път в прелъстителната прегръдка на непроницаемия мрак, внимателно положих книгата в контейнера и застопорих сложния заключващ механизъм. Определено трябваше да я изнеса на повърхността, в света на хората — естествено, ако този свят

действително съществуваше, в което за момента не бях съвсем сигурен.

Не мога да кажа колко време мина, преди да се изправя на краката си и да поема по обратния път. През цялото време, което бях прекарал под земята, нито веднъж не бях погледнал часовника си — красноречиво свидетелство за това, колко отчужден и изолиран се чувствах от целия останал свят.

С фенерче в едната си ръка и металически контейнер, стиснат под мишницата на другата, аз бързах из сумрачните коридори, прорязали тази архаична гробница. Когато пристъпих в просторната цилиндрична зала в основата на сляпата базалтова кула, крадешком и със затаен дъх преминах покрай зейналата черна шахта, откъдето продължаваха да се издигат студени въздушни потоци. Докато крачех из плетеницата от наклонени галерии, се почувствах малко по-уверено, но така и не можах да се отърся от сянката на мрачните предчувствия и смътния страх, които сега бяха доста по-натрапчиви и ясно изразени, отколкото по време на спускането ми.

С нарастващ ужас си мислех за втория разтворен люк, покрай който ми предстоеше да премина. Самата мисъл за съществата, от които тъй силно се боеше Великата раса — и които явно продължаваха да обитават своя зловещ подземен свят, — ми беше кошмарна и ненавистна. Не можех да прогоня от съзнанието си спомена за онези скверни следи в прахта и за онова, което се споменаваше за полиповидните твари в сънищата ми, както и за свързаните с тях свирепи урагани и плашещи свистящи звуци. Присетих се и за архаичните легенди, които туземците преразказваха — за първобитните митове и предания, в които всички страхове неизменно бяха съсредоточени около тайнствените руини и духащите от недрата им зли ветрове...

По характерния символ на стената разпознах нивото, по което трябваше да продължа, и не след дълго минах покрай лежащия на пода манускрипт, оставен там лично от мен. Без колебания свърнах в най-близкия сводест проход, отвъд който ме очакваше най-трудният участък от пътя. Всевъзможните препятствия и прегради, които го осейваха, започваха почти веднага след напускането на очертаванията на централното хранилище. Тежестта на металическия контейнер си казваше думата и аз забелязах, че ставаше все по-невъзможно да се

придвижвам без излишен шум, докато преодолявам купчините от камъни и пясък.

Скоро пак се озовах пред издигащата се почти до тавана грамада, по която предишния път се бях прокрадвал пълзешком. Щом и тогава не бях успял да се промъкна безшумно през тясната пролука, как ли щях да се справя сега? След като бях зърнал с очите си странните дири на кошмарните твари, просто не можех да подценявам опасността, която криеха в себе си силните звуци. Обемистият контейнер също не улесняваше задачата ми.

Все пак успях благополучно да се изкатери по планината от отломки, след което — с фенерче между зъбите — се заех да се провирам между каменистия ѝ хребет и назъбените краища на масивните сталактити. Тук за първи път, откакто бродех из хилядолетните катакомби, късметът най-неочаквано ми изневери — когато най-опасният участък вече беше зад гърба ми, безценният ми товар изведнъж се изплъзна от ръцете ми и се понесе надолу по склона с трясък и дрънчене. Хвърлих се подире му и в последния момент успях да го сграбча, ала в същата секунда нестабилните отломки под краката ми се разклатиха, свличайки се в същинска каменна лавина, съпроводена от оглушителен грохот.

Когато ехото от громолящите камъни най-накрая заглъхна, до слуха ми достигна — или поне така ми се стори — някакъв друг, едва доловим звук, който сякаш идваше от лабиринта от тунели нейде зад гърба ми. Наподобяваше нещо като тънко вибриращо свистене и светотатствените му, протиеестествени модуляции не приличаха на нито един от звуците, които бях чувал някога на Земята.

Какъвто и да беше този звук, той символизираше моята гибел. Обезумял от ужас, аз се впуснах в трескав бяг по коридора, като ту прескачах изпречилите се на пътя ми препятствия, ту се препъвах в тях и залитах, ала нито веднъж не изпуснах фенерчето и контейнера с древния ръкопис. В тези напрегнати минути в съзнанието ми пламтеше само една мисъл — колкото се може по-бързо да се измъкна от тези кошмарни подземия и да се озова на земната повърхност, сред обляната от лунното сияние пустинна равнина.

Не си спомням как съм се добрал до грамадата от каменни блокове, над която вместо свод зееше пусто черно пространство, и как съм започнал да се катеря по неравния ѝ склон. От дивия хаос в

паметта ми е оцелял само един епизод — как губя равновесие, търкалям се по ръбестите късове и за пореден път се надигам сред облаци от прах, за да продължа нататък.

Зная със сигурност, че когато достигнах очертанията на омерзителната базалтова кула, фенерчето и контейнерът все още бяха в ръцете ми. Грохотът от свлеклите се при последното ми падане камъни вече утихваше и в настъпилата тишина — този път съвсем ясно и отчетливо — отново дочух онези нечестиви вибриращи звуци. Но ако преди източникът им се намираше някъде зад гърба ми, из вече пребродените от мен катакомби, то сега тънкото свистене се носеше нейде от стелещия се отпред мрак.

Мисля, че именно тогава — за първи път през всичките тези часове, прекарани в тайнствените подземни глъбини — от гърдите ми се изтръгна пронизителен вик. Смътно си спомням черните стени на сляпата праисторическа кула и бездънната яма в центъра ѝ, от чиято сърцевина ехтеше зловецото свистене. Внезапно от дяволската шахта задуха мощен вятър — при това не просто хладен въздушен поток, а свиреп, неистов и жесток вихър, който сякаш съвсем целенасочено извираше от неведомата преизподня.

Имам откъслечни спомени за шеметния си бяг из дългите проходи, преодолявайки най-различни препятствия по пътя си, а в базалтовата кула зад гърба ми поривите на вятъра ставаха все по-силни. Въпреки че мощните въздушни струи теоретично би трябвало да ме тласкат напред, те всъщност не ми помагаха, а възпрепятстваха движението ми. Ураганният вихър се увиваше като змия около мен, сякаш беше невидима примка или ласо, плътно обвивайки ръцете и краката ми и сковавайки всяка моя крачка. Без да се притеснявам повече за шума, който вдигах, аз тичах стремглаво из осеяните с отломки тунели, падайки и ставайки, и не след дълго се озовах пред наклонената рампа, която трябваше да ме отведе до горните нива.

Помня как лъчът на фенерчето ми пробяга по смазаните под тежестта на каменните блокове машини и как в следващия миг потреперих и едва не изкрещях от ужас при вида на продънената част от настилката, водеща към една от зловеците шахти две нива по-надолу. Обаче вместо да извикам, започнах сам да се убеждавам гласно, че всичко това е сън и че в момента се намирам на сигурно място в лагера или в дома си в Аркхам. До известна степен окуражен и

ободрен от звука на собствения си глас, аз се впуснах с нови сили в изкачването към повърхността.

Разбира се, нямаше как да забравя, че ми предстои да премина през участъка, където сгромолясалият се свод беше пробил пода на галерията, ала бях така погълнат от страховете и терзанията си, че в бързината за малко да полетя в адската бездна. По време на спускането си я бях преодолял без особени усилия, но сега трябваше да скачам от по-ниския към по-високия ръб; отгоре на всичко бях смъртно изтощен и натоварен с металическия контейнер, а междувременно вятърът все повече затягаше демоничния си клуп около мен. Мислите ми се стрелнаха към неведомите твари, дебнещи на дъното на кошмарната пропаст, и аз замръзнах като статуя пред зейналия кладенец.

Съдейки по немощния лъч на фенерчето ми, батериите му вече бяха сериозно изхабени, а аз не разполагах с резервен комплект. Хладните пориви на вятъра и пронизителните вибриращи звуци, ехтящи зад гърба ми, бяха като милосърден опият, притъпяващ парализирания ме страх пред дяволската пропаст. Изведнъж обаче почувствах, че страховитите признаци за присъствието на чудовищните полиповидни твари не се ограничават само до пространството зад мен; вледеняващият вихър и зловещото свистене извираха както от срещуположния край на бездната, така и от нейните незнайни дълбини.

Това вече беше истински кошмар. Здравият разум изгуби властта си над мен и, движен само от инстинкта за самосъхранение, аз направих решителната крачка и се хвърлих напред в отчаян скок. В същия миг всичко се завъртя в шеметна вихрушка и сякаш бях погълнат от адския водовъртеж на отвратителните звуци и абсолютната, вездесъща, физически осезаема тъмнина.

С това приключват спомените ми като такива. Всичките ми по-нататъшни впечатления би следвало да се възприемат като налудничави фантасмагории или безумни халюцинации, които нямат нищо общо с действителността. Сънища, видения и спомени се преплитаха по невъобразим начин в пулсиращото кълбо на разпокъсаното ми съзнание. Струваше ми се, че безкрайно дълго падам в някаква черна, лепкава, главозамайваща бездна; дочувах звуци, които не биха могли да принадлежат на нито една форма на живот, населявала някога Земята. В мен се бяха пробудили някакви древни,

рудиментарни сетива, благодарение на които можех да възприема бездънните гълбини и пропасти, обитавани от рееци се кошмарни твари, в чиито скверни градове и лишени от прозорци базалтови кули никога не проникваше светлина.

Тайните на младата планета и неузнаваемото ѝ минало избухваха като светкавици в съзнанието ми — без участието на слуха и зрението, каквито ги познаваме от присъщите за човека възприятия — и аз узнавах неща, пред които и най-шокиращите от предишните ми сънища бледнееха. В същото време постоянно усещах как ледените струи на влажния вихър бясно ме въртят и се впиват в мен, подобно на гигантски пръсти, а онова зловещо, пронизително свистене се извисява над редуващите се периоди на оглушителна какофония и мъртвешко безмълвие в урагана от вселенска чернота.

Сетне дойде ред на виденията на титаничния град от съновиденията ми — обаче не разрушен и порутен, а такъв, какъвто го бях съзирал почти всяка нощ. Отново се намирах в нечовешкото си конусовидно тяло и се движех из обширните коридори заедно с други представители на Великата раса и похитени съзнания, заключени в масивните месести туловища.

По-нататък върху тези картини започнаха да се наслагват други — не визуални, ала не по-малко отчетливи усещания: жестока борба, стремеж да се освободя от неумолимата хватка на незримите пипала на вятъра, главоломно падане през наситения, лепкав въздух, безумен полет из непроницаемия мрак, паническо бягство сред рушащите се, сгромолясващи се стени на безкрайния подземен лабиринт...

По някое време някъде над мен проблясна далечен намек за светлинка — някакво едва доловимо, синкаво сияние високо над главата ми, — а след това ме връхлетя сънят, в който аз, преследван от хищните пориви на вятъра, отчаяно пълзях по стръмния каменист склон, устремен към ехидно усмихващия ми се лунен диск. Бледите му призрачни лъчи едва се процеждаха през тесните пролуки, зейнали сред исполинската грамада от отломки, които една подир друга рухваха в бездънната паст на земните недра, а на тяхно място към небето се завихряха гигантски стълбове от прах.

Първите проблясъци на лунното сияние възвестиха началото на завръщането ми в реалния свят. Съзнанието ми постепенно се проясняваше — лежах, проснат по очи наред австралийската пустиня,

а над главата ми ревеше и беснееше ураган с такава опустошителна сила, че в началото дори се усъмних в неговата реалност. Дрехите ми се бяха превърнали в изпокъсани дрипи, а тялото ми беше покрито с безброй рани, синини и охлузвания. Мина още малко време, докато дойда на себе си, но и след това не можех да прокарам ясна граница между случващото се насън и наяве. Помнех колосалното стълпотворение от каменни блокове, разтворилата се пред мен бездна, дългото блуждаене под черните сводове на мъртвия град, невероятните открития, избухнали в съзнанието ми от далечното минало, както и ужасяващия кошмар накрая... ала каква част от всичко това беше истина? Все още нямах окончателен отговор.

Фенерчето ми бе изчезнало, заедно с металическия контейнер с древната книга, който бях намерил в подземното хранилище на Великата раса. Но съществуваша ли те в действителност — ръкописът, хранилището и бездната? Вдигнах глава и се огледах наоколо, ала не забелязах нищо, освен монотонната вълнообразна повърхност на необятната пустиня.

Демоничният вятър вече стихна напълно и подпухналата, леко аленееща луна бавно запълзя към западния хоризонт. Изправих се бавно на крака — всички мускули ме боляха — и закрачих на югозапад, в посока към лагера. Какво всъщност се бе случило? Може би просто бях заспал върху пясъка и се бях озовал в центъра на пустинна буря, запратила ме — както съм бил в безпомощно състояние — на километри разстояние, сред погребаните древни развалини? Ами ако не беше така? Как щях да живея оттук нататък?

Под напора на тези наново обладали ме съмнения цялата ми предишна вяра в митологичния произход на странните ми сънища започна да се разпада като къщичка от карти. Ако кошмарната бездна действително съществуваше, значи и Великата раса не бе измислица и нейните представители наистина можеха да преодоляват преградите на пространството и времето, вселявайки се в телата на бъдещите обитатели на нашата планета. Нима съновиденията ми не бяха отражение на първобитните митове, сведения за които бях събирал по време на амнезията си, а съвсем закономерно в психологически план последствие от вледеняващите и умопомрачителни — но съвсем истински — спомени?

В такъв случай излизаше, че в периода на необичайната ми амнезия и моето собствено тяло бе служило като пристан за нечие чуждо, чудовищно съзнание, проникнало в нашия свят от невъобразимата епоха на палеогена, отдалечена на сто и петдесет милиона години от нас... А аз бях прекарал немалко време в неговия отвратителен облик, бродейки из безкрайните коридори и улици на доисторическите градове и общувайки със стотици други пленници, които също като мен бяха запратени тук от най-различни точки на времето и пространството, за да изучават тайните на Вселената и да съставят описание на своята цивилизация за гигантските архиви на Великата раса.

Ако това беше вярно, следователно и онези другите — още по-древните и зловещи твари, способни да предизвикват съкрушителни урагани и всяващи неописуем ужас в конусовидните създания — все още се спотайват из бездънните глъбини на вечния мрак, докато на повърхността на Земята се появяват и изчезват разумни раси, повечето от които дори не подозират за страшната заплаха, стаена в недрата на планетата...

Не мога, не искам и отказвам да вярвам в това. Ако онази бездна и онова вътре в нея са били истина, значи няма никаква надежда; нито за мен, нито за нашата цивилизация. Това би означавало, че над всички нас — над целия ни свят, над миналото и бъдещето на човечеството — е надвиснала чудовищна и неумолима Сянка отвъд времето. Сянка, която е овладяла най-дълбоките тайни на Вселената и е превърнала всички други раси в заложници на неутолимата си жажда за познание.

За щастие, не разполагам с никакви веществени доказателства, които да потвърдят тези безумни хипотези. От единствения безспорен артефакт — металическият контейнер с древната книга — няма и следа. По никакъв начин не може да се докаже, че действително съм успял да проникна в призрачния подземен град и — ако във вселенските закони има и капчица справедливост — никой никога не ще го открие. Нищо чудно всичко, за което си въобразявам, че се е случило през тази съдбовна нощ, да е било просто поредният провокиран от архаичните митове и легенди кошмар.

Въпреки всичко съм длъжен да разкажа цялата история за онова, което видях — или си мисля, че видях, — пред своя син. Нека той, като сериозен учен психолог, да отдели действителността от болезнените

изблици на въображението и да прецени дали си струва да направи тази моя изповед достояние на по-широк кръг от читатели.

Вече неведнъж изтъкнах, че истината — колкото и ужасяваща да е тя — изцяло зависи от това, доколко реално е било направеното от мен откритие. Дали онова, което зърнах сред гигантските развалини, е било халюцинация или действителност. Както читателите навярно се досещат, изключително тежко ми е да засягам тази тема. Естествено, всичко се свежда до металическия контейнер с книгата, който издърпах от камерата в стената на подземното хранилище.

Едва ли нечия друга ръка бе докосвала старинния манускрипт през всичките тези милиони години, дялящи ни от неговото създаване. Или поне от появата на първите хора на Земята. Ала въпреки това, когато лъчът на фенерчето ми се плъзна по гладката, изработена от неизвестен материал първа страница от книгата, аз видях, че странно оцветените, нанесени с непознато за мен мастило писмени знаци нямат нищо общо с безименните криволинейни йероглифи, изпъстрящи стените на огромните градове от сънищата ми за далечното минало на Земята. Наместо това зърнах добре познатите ми букви от латинската азбука, подредени в най-обикновени английски думи, словосъчетания и изречения, старателно изписани — без никакво съмнение — с моя собствен почерк.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.